SprawdzaMY

Ograniczenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania

Jacek Socha, Paweł Wajda

SprawdzaMY I Maj 2026

Spis treści

I. Wprowadzenie – projekt Tymczasowe Aresztowania („Projekt TA”). 3

II. Potrzeba nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. 13

III. Uzasadnienie dla potrzeby nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego dotyczących środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. 17

IV. Postulat deregulacyjny w przedmiocie nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. 26

V. Projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego. 35

VI. Porównanie projektów zmian ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (macierz). 68

I. Wprowadzenie – projekt Tymczasowe Aresztowania („Projekt TA”).

Pracodawcy i przedsiębiorcy uczestniczący w inicjatywie **SprawdzaMY** – w niniejszym dokumencie przygotowanym przez Jacka Sochę – koordynatora projektu **SprawdzaMY** i przez prof. Pawła Wajdę – dyrektora do spraw prawnych projektu **SprawdzaMY** – przedstawiają projekt nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie środka zapobiegawczego – tymczasowego aresztowania.

Projekt nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (tj. w istocie w przedmiocie zaprzestania nadużywania tego środka) to wspólna inicjatywa czterech organizacji zrzeszających pracodawców i przedsiębiorców w Polsce.

Corporate Connections, Konfederacja Lewiatan, Polska Rada Biznesu oraz Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej - mając na uwadze nadużywanie w Polsce środka zapobiegawczego, jakim jest tymczasowe aresztowanie - postanowili podjąć wspólne działania wspierające badania dotyczące stosowania tego środka oraz pozwalające na wypracowanie rekomendacji działań, które ograniczą stosowanie aresztu tymczasowego do niezbędnego minimum.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** podjął także szereg działań „prawotwórczych”, które są nakierowane na usunięcie „niedoskonałości” przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego, które to implikują nadużywania wyżej powołanego środka zapobiegawczego.

Dbając o rozwój przedsiębiorczości w Polsce organizacje dążą do podejmowania inicjatywy w tworzeniu stabilnego i funkcjonalnego prawa i praktyki jego stosowania.

Celem Projektu TA jest zarówno pogłębienie wiedzy na temat praktyki stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce i innych krajach europejskich, jak i zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praworządności.

Projekt TA zakłada również aktywny udział w debacie publicznej oraz dążenie do stworzenia stabilnego, przewidywalnego i zgodnego ze standardami europejskimi systemu prawnego, który zapewni bezpieczeństwo obywateli oraz stabilność obrotu gospodarczego.

Prace prowadzone w ramach Projektu TA obejmują ponad dwadzieścia pięć miesięcy intensywnych działań badawczych, eksperckich i komunikacyjnych.

W tym czasie przygotowano szereg kluczowych raportów, w tym opracowania *Naczelnej Rady Adwokackiej, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego* oraz *Fundacji Court Watch*.

Raporty te były prezentowane podczas najważniejszych wydarzeń gospodarczych i prawniczych w Polsce, takich jak *Europejski Kongres Gospodarczy, Europejskie Forum Nowych Idei* czy *Krakowskie Forum Karnistyczne*.

Dodatkowo przeprowadzono badania aktowe dotyczące traktowania przedsiębiorców w postępowaniach karnych, a także opublikowano książkę podsumowującą ustalenia najważniejszych analiz.

Równolegle prowadzono szeroko zakrojone działania medialne, dzięki którym problematyka tymczasowego aresztowania stała się przedmiotem licznych publikacji w prasie ogólnopolskiej i branżowej.

W debatach i panelach organizowanych w ramach Projektu TA uczestniczyli przedstawiciele środowisk prawniczych, naukowych, politycznych oraz biznesowych, co przyczyniło się do znaczącego poszerzenia dyskusji publicznej na temat konieczności reformy.

W 2024 roku Projekt TA wszedł w fazę intensywnych działań rządowych i parlamentarnych. Przedstawiciele Projektu TA odbyli liczne spotkania z Ministrem Sprawiedliwości, parlamentarzystami oraz członkami Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego.

Efektem tych prac było opracowanie projektu zmian w Kodeksie postępowania karnego oraz Kodeksie karnym wykonawczym, przygotowanego przez zespół wybitnych ekspertów prawa karnego z Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego (i następnie opublikowany na stronie internetowej tego instytutu).

Projekt ten stał się podstawą dwóch inicjatyw poselskich oraz został omówiony podczas debaty z udziałem Ministra Sprawiedliwości Adama Bodnara.

Kulminacyjnym momentem działań była debata Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w Sejmie, która odbyła się 16 września 2024 roku. Było to pierwsze w historii posiedzenie Komisji w całości poświęcone problematyce tymczasowego aresztowania.

Uczestnicy — reprezentujący środowiska sędziowskie, prokuratorskie, adwokackie, akademickie oraz organizacje społeczne — zgodnie uznali, że zmiana przepisów jest

„absolutnie potrzebna i pilna”. W wyniku posiedzenia sformułowano listę najważniejszych postulatów legislacyjnych oraz przyspieszono prace nad projektami ustaw.

W rezultacie Projekt TA doprowadził do powstania pięciu projektów normatywnych dotyczących reformy tymczasowego aresztowania, z czego cztery zostały już złożone w Sejmie. Dwa z nich powstały bezpośrednio na podstawie materiałów i rekomendacji wypracowanych w ramach Projektu TA.

Projektami tymi są:

1. **„Ustawa naprawcza” Ministerstwa Sprawiedliwości**[1]

Projekt zmian w przepisach dotyczących tymczasowego aresztowania został stworzony jako część tzw. „ustawy naprawczej” przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości.

2. Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego - Polska 2050, Trzecia Droga sygnowany przez posłów Pawła Śliza oraz Ryszarda Petru (druk: 865)[2]

Projekt powstał na bazie projektu Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego i Helsińskiej Fundacji Praw Człowiek i zakłada reformę przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

3. Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia nadużywania tymczasowego aresztowania oraz ochrony praw osób tymczasowo aresztowanych – Klub Poselski Konfederacja, sygnowany przez posła Przemysława Wiplera (druk: 935)[3]

---

[1] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12390959/katalog/13091027#13091027 oraz https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/ograniczenie-stosowania-tymczasowego-areszt

[2] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=865 oraz https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=77BD5B38B7E6174AC1258BE100546D83 oraz https://www.adwokatura.pl/z-zycia-nra/projekt-nowelizacji-kodeksu-postepowania-karnego-w-zakresie-zmian-dotyczacych-tymczasowego-aresztowania/

[3] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?documentId=D689D75059EDFBD4C1258C0B00644383

Projekt powstał również na bazie projektu Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego i Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Projekt dotyczy między innymi wprowadzenia do katalogu środków zapobiegawczych nowych, mniej dotkliwych, a zarazem spełniających rolę zbliżoną do aresztu tymczasowego mechanizmów tj. aresztu domowego oraz dozoru elektronicznego.

4. „Owoce zatrutego drzewa - poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego - Polska 2050 (druk 410)[4]

Projekt zakłada rezygnację z możliwości korzystania w postępowaniu karnym z dowodów zdobytych nielegalnie (tzw. owoce zatrutego drzewa) – art. 168a Kodeksu Postępowania Karnego. Projekt wywodzi się z petycji Naczelnej Rady Adwokackiej, a zgłoszony został przez posłów Klubu Poselskiego Polska 2050.

5. Projekt ustawy zmieniającej Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny wykonawczy, Kodeks karny i inne akty normatywne i wprowadzający nowy w Polsce środek zapobiegawczy – areszt elektroniczny

Projekt zakłada wprowadzenie nowy w Polsce środek zapobiegawczy – areszt elektroniczny, który ma spowodować zmniejszenie liczby osób tymczasowo aresztowanych w aresztach śledczych.

Projekt TA stał się tym samym jednym z najważniejszych przedsięwzięć wpływających na debatę o praworządności i bezpieczeństwie obrotu gospodarczego w Polsce.

Dzięki zaangażowaniu licznych ekspertów Projekt TA stworzył realną podstawę do przeprowadzenia reformy, która ma na celu ochronę obywateli i przedsiębiorców przed nadużyciami w stosowaniu tymczasowego aresztowania.

---

oraz https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=69B4E7E03E6E604BC1258C0B006585A5\

[4] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=410 oraz https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=EE4E2CF16A2E79D7C1258B240058E456

W ramach Projektu TA zespół inicjatywy **SprawdzaMY** przedstawił postulat deregulacyjny (Postulat 1009[5], który został przekazany do strony rządowej i następnie w ramach Rządowego Zespołu ds. Deregulacji Pana Ministra dra M. Berka uzyskał kolor zielony, a tym samym został przekazany do dalszych prac legislacyjnych) w przedmiocie nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego dotyczących środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania[6]:

Obszar	Prawo karne
Temat/Problem	Konieczne jest wprowadzenie zmian legislacyjnych ograniczających możliwość przedłużania tymczasowego aresztowania oraz promowanie stosowania alternatywnych, wolnościowych środków zapobiegawczych, takich jak dozór policyjny czy poręczenie majątkowe.
Jakiego rodzaju akt normatywny wymaga zmiany	Ustawa - Kodeks postępowania karnego
Przepis/Normy aktu normatywnego (aktualna podstawa prawna)	Art. 249- 267 kpk
Szczegółowy opis problemu	**Jak jest teraz?** Areszt tymczasowy, z założenia mający zabezpieczać prawidłowy przebieg postępowania karnego, w praktyce bywa nadużywany, prowadząc do długotrwałego pozbawienia wolności osób, które nie zostały jeszcze prawomocnie skazane. Obecne przepisy pozwalają na przedłużenie aresztu tymczasowego ponad standardowe terminy, co prowadzi do sytuacji, w których osoby oczekują na wyrok w pierwszej instancji nawet przez kilka lat. **Dlaczego trzeba to zmienić?** **Nadmierne i zbyt częste stosowanie tymczasowego aresztowania** Problem: Tymczasowe aresztowanie jest w Polsce stosowane zbyt często, nawet w sprawach o mniejszej wadze, co prowadzi do zarzutu, że staje się ono "karą przed wyrokiem". W 2022 roku RPO wskazywał, że Polska ma jeden z najwyższych wskaźników stosowania tymczasowego aresztowania w Europie. Przyczyna: Sądy i prokuratorzy często uzasadniają je "obawą mataczenia" (art. 258 § 1 kpk) w sposób ogólny, bez konkretnych dowodów na takie ryzyko. Brakuje też rzeczywistej analizy, czy łagodniejsze środki (np. dozór policyjny, poręczenie majątkowe) byłyby wystarczające (art. 257 kpk). Skutek: Osoby niewinne lub oskarżone o drobne przestępstwa spędzają miesiące w areszcie, co narusza zasadę domniemania niewinności.

[5] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Ograniczenie nadużyć w stosowaniu aresztów tymczasowych przeciwko obywatelom :: SprawdzaMY.com
[6] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Ograniczenie nadużyć w stosowaniu aresztów tymczasowych przeciwko obywatelom :: SprawdzaMY.com

Przewlekłość postępowań

Problem: Tymczasowe aresztowanie często trwa zbyt długo, przekraczając ustawowe limity (np. 2 lata do pierwszego wyroku – art. 263 § 3 kpk) lub ciągnąc się latami po przedłużeniu przez sąd apelacyjny (art. 263 § 4 kpk).
Przyczyna: Powolne tempo postępowań przygotowawczych i sądowych, brak

Skutecznych mechanizmów kontroli czasu trwania aresztu oraz liberalne podejście sądów do wniosków prokuratury o przedłużenie.
Przykłady: ETPCz w sprawach przeciwko Polsce (np. Grabowski przeciwko Polsce, 2019) wielokrotnie stwierdzał naruszenie art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka
(prawo do wolności) z powodu przewlekłości tymczasowego aresztowania. Skutek: Aresztowani przebywają w izolacji dłużej, niż wymaga tego konieczność, co prowadzi do traumy i strat życiowych (np. utrata pracy, rozpad rodziny).

Brak skutecznej kontroli sądowej
Problem: Postanowienia o tymczasowym aresztowaniu są często wydawane niemal "automatycznie" na wniosek prokuratora, a sądy nie zawsze dokładnie badają ich zasadność.
Przyczyna: Niska skuteczność zażaleń (art. 265 kpk) – sądy wyższej instancji rzadko uchylają decyzje o areszcie. Ponadto uzasadnienia postanowień bywają lakoniczne, co utrudnia obronie skuteczne ich kwestionowanie.
Skutek: Oskarżeni mają ograniczone możliwości odwołania się od decyzji, co prowadzi do poczucia niesprawiedliwości i bezsilności.

Warunki w aresztach śledczych
Problem: Warunki bytowe w aresztach są często poniżej standardów – przeludnienie, brak dostępu do światła dziennego, ograniczona opieka medyczna. Jednocześnie uprawnienia osoby tymczasowo aresztowanej są mniejsze niż osoby skazanej i odbywającej karę pozbawienia wolności.
Przyczyna: Infrastruktura penitencjarna jest przestarzała, a budżet na poprawę warunków niewystarczający. ETPCz w sprawach takich jak Orchowski przeciwko Polsce (2009) krytykował Polskę za nieludzkie traktowanie aresztowanych.
Skutek: Długotrwały pobyt w takich warunkach negatywnie wpływa na zdrowie psychiczne i fizyczne tymczasowo aresztowanych, co rodzi pytania o zgodność z art. 3 EKPCz (zakaz nieludzkiego traktowania).

Stosowanie tymczasowego aresztowania jako presji procesowej
Problem: Oskarżeni i obrońcy wskazują, że tymczasowe aresztowanie bywa używane przez prokuraturę jako narzędzie nacisku, by wymusić wyjaśnienia lub przyznanie się do winy.
Przyczyna: Brak sankcji za nadużywanie tego środka przez organy ścigania. Skutek: Narusza to prawo do rzetelnego procesu (art. 6 EKPCz) i może prowadzić do nadużyć.

Ograniczone prawa tymczasowo aresztowanych
Problem: Aresztowani mają utrudniony dostęp do obrońcy, widzeń z rodziną czy korespondencji, mimo że Kodeks karny wykonawczy teoretycznie im to gwarantuje (np. art. 217 kkw).

	Przyczyna: W praktyce administracja aresztu i prokuratura mogą ograniczać te prawa (np. zakaz widzeń z powodu dobra postępowania), a kontrola sądowa jest niewystarczająca. Skutek: Izolacja pogłębia stres i utrudnia przygotowanie obrony. **Nierówność wobec prawa** Problem: Tymczasowe aresztowanie częściej dotyka osób o niższym statusie społecznym, które nie stać na kaucję czy dobrego adwokata. Przyczyna: Możliwość zastosowania poręczenia majątkowego (art. 266 kpk) jest teoretyczna dla uboższych podejrzanych. Skutek: Powstaje wrażenie, że system faworyzuje bogatszych, co podważa zaufanie do wymiaru sprawiedliwości. **Brak odszkodowań za niesłuszne aresztowanie** Problem: Osoby niesłusznie tymczasowo aresztowane mają trudności z uzyskaniem odszkodowania lub zadośćuczynienia (art. 552 kpk). Przyczyna: Wysoki próg dowodowy – trzeba wykazać oczywistą niesłuszność aresztowania, co w praktyce jest rzadko uznawane przez sądy. Skutek: Ofiary niesłusznych decyzji pozostają bez rekompensaty za doznane krzywdy. **Krytyka międzynarodowa i konstytucyjna** Problem: ETPCz wielokrotnie orzekał, że Polska narusza prawo do wolności (art. 5 EKPCz) i rzetelnego procesu z powodu nadużywania tymczasowego aresztowania. RPO i organizacje pozarządowe (np. Helsińska Fundacja Praw Człowieka) wskazują też na niezgodność z Konstytucją RP (art. 41 – prawo do wolności osobistej). Przyczyna: Brak systemowych zmian mimo wyroków ETPCz i apeli o reformę. Skutek: Polska ryzykuje kolejne przegrane sprawy i konieczność wypłaty odszkodowań. **Jakie będą korzyści?** Realizacja zasady domniemania niewinności. Zapewnienie większej skuteczności i efektywności działania prokuratury. **Jakie będą koszty?** Projekt będzie miał pozytywne skutki dla budżetu państwa w związku ze zmniejszeniem kosztów ponoszonych na stosowanie tymczasowego aresztowania. Zmiana pozwoli na spadek liczby osadzonych z tego tytułu i niższe koszty niezbędne na utrzymanie aresztantów. **Przykład:**

	Dana osoba została tymczasowo aresztowana w związku z postawionymi zarzutami. Prokuratura prowadzi postępowanie przygotowawcze, a sąd przedłuża kolejne okresy tymczasowego aresztowania o 3 miesiące aż do okresu przekraczającego 2 lata. Mówimy o okresie przed wyrokiem, czyli formalnym stwierdzeniem czy ktoś dany czyn popełnił. A przedłużający się okres aresztowania de facto oznacza wykonanie kary, być może za czyn niezawiniony.
Propozycja rozwiązania	**Propozycja zmiany:** Konieczne jest wprowadzenie zmian legislacyjnych ograniczających możliwość przedłużania tymczasowego aresztowania oraz promowanie stosowania alternatywnych, wolnościowych środków zapobiegawczych, takich jak dozór policyjny czy poręczenie majątkowe. **Uzasadnienie dla zmiany:** Aby przeciwdziałać tym nadużyciom, konieczne jest wprowadzenie zmian legislacyjnych ograniczających możliwość przedłużania aresztu oraz promowanie stosowania alternatywnych, wolnościowych środków zapobiegawczych, takich jak dozór policyjny czy poręczenie majątkowe. Tylko w ten sposób można zapewnić równowagę między skutecznością postępowania karnego a poszanowaniem praw obywatelskich.
Ocena skutków regulacji	- zmniejszenie liczby stosowanych tymczasowych aresztów i osadzonych; - zapewnienie równowagi pomiędzy skutecznością postępowania karnego a poszanowaniem praw obywatelskich.
Propozycja brzmienia regulacji	Nowelizacja artykułów 249- 267 kpk
Poziom skomplikowania wdrożenia	Średni okres
Najlepsze praktyki w innych jurysdykcjach	-
Czy propozycja zmian związana jest z ryzykiem powstania negatywnych skutków dla jakiejkolwiek grupy społecznej?	Zmiany będą korzystne dla wszystkich grup społecznych, zachowując równowagę pomiędzy celami postępowania karnego a poszanowaniem praw człowieka - przede wszystkim prawa do wolności i prawa do obrony.
Czy przewidywany jest efekt netto plus /minus dla budżetu czy też efekt będzie neutralny?	Projekt będzie miał pozytywne skutki dla budżetu państwa w związku ze zmniejszeniem kosztów ponoszonych na stosowanie tymczasowego aresztowania. Zmiana pozwoli na spadek liczby osadzonych z tego tytułu i niższe koszty niezbędne na utrzymanie aresztantów.

Efektem tych prac – w których zespół inicjatywy SprawdzaMY brał od lutego 2025 r. czynny udział – był też poselski projekt ustawy o zmianie ustawy -Kodeks postępowania karnego (Druk Sejmowy nr 1131[7], gdzie posłem sprawozdawcą była Pani Poseł B. Dolniak), który to projekt „konsumował" wyżej powołane projekty powstałe w ramach inicjatywy TA i stanowił równocześnie postać realizacji postulatu zespołu inicjatywy SprawdzaMY w przedmiocie tymczasowych aresztowań (Postulat 1009[8]).

Powołany poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego został następnie transponowany w ustawę z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw[9], która następnie – w dniu 13 marca 2026 r. - została zawetowana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej[10].

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** podkreśla przy tym to, że weto Prezydenta RP nie było indukowane brakiem zgody Prezydenta RP na nowelizację przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie tymczasowego aresztowania. A tym samym nie zmienia zasadności Projektu TA, który to Projekt TA będzie kontynuowany przez zespół inicjatywę **SprawdzaMY**.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje przy tym to, że następnie Prezydent RP przedstawił prezydencki projekt ustawy o zmienia ustawy Kodeks postępowania karnego, który to projekt dotyczy środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania i jest zbieżny (tj. celem jest tutaj poprawa przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego dotyczących tymczasowego aresztowania, które to zmiany nakierowane są na zapobieżenie nadużywaniu tej instytucji; istnieje zatem konsensus odnośnie do konieczności nowelizacji tych przepisów) z projektem zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** (który to projekt zostanie przedstawiony na dalszych stronach niniejszego opracowania).

Pracodawcy i przedsiębiorcy uczestniczący w inicjatywie **SprawdzaMY** są głęboko przekonani, że zmiana przepisów ustawy Kodeks postępowania karanego w przedmiocie tymczasowych aresztowań jest zmianą, która będzie miała fundamentalne znaczenie dla zwiększenia atrakcyjności Polski jako destynacji do prowadzenia biznesu. Podobnie jest to kluczowo ważne dla realizacji jednego z fundamentów, na których rozpostarta jest

[7] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Druk nr 1131 - Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
[8] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Ograniczenie nadużyć w stosowaniu aresztów tymczasowych przeciwko obywatelom :: SprawdzaMY.com
[9] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Akt prawny
[10] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Prezydent RP odmówił podpisania nowelizacji ustawy – Kodeks postępowania karnego \ Prawo \ Ustawy zawetowane \ Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

konstrukcja demokratycznego państwa prawnego, tj. zasady zaufania do państwa i prawa.

II. Potrzeba nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** jedną z najważniejszych zmian deregulacyjnych w ramach krajowego systemu prawa powinno być wprowadzenie rozwiązań nakierowanych na zapobieżenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania[11].

Tymczasowe aresztowanie jest najbardziej dolegliwym środkiem zapobiegawczym w postępowaniu karnym. Jego stosowanie powinno być ostatecznością, stosowaną jedynie, jeśli wolnościowe alternatywy nie będą wystarczające. W świetle standardów

[11] Jak wynika z raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka „Tymczasowe aresztowanie - (nie)tymczasowy problem. Analiza aktualnej praktyki stosowania tymczasowego aresztowania", a także z badań aktowych Biura RPO, przewlekłość stosowania aresztowania wciąż jest problemem systemowym. Świadczy o tym liczba aresztowanych, która przekracza 10% ogółu wszystkich osadzonych. Raport Fundacji Court Watch „Aktualna praktyka stosowania tymczasowych aresztowań w Polsce. Raport z badań empirycznych" wykazał, że w latach 2015-2019 liczba osób przebywających w polskich aresztach śledczych zwiększyła się o 100%. Wzrasta także długość tych aresztowań. W Polsce oskarżeni muszą czekać w areszcie śledczym na prawomocny wyrok średnio 9 miesięcy. W większości krajów UE średnia ta nie przekracza 6 miesięcy. Przyczyną większej liczby i długości aresztowań jest znaczny wzrost liczby wniosków prokuratorów, począwszy od 2016 r. Jak wynika ze sprawozdania Prokuratury Krajowej, w 2022 r. wystąpiono do sądów o tymczasowe aresztowanie w 22 882 sprawach; sądy zastosowały areszt w 19 901 przypadkach. Mimo lawinowego wzrostu liczby wniosków, sędziowie nie stali się wobec nich bardziej krytyczni - statystycznie akceptują one wciąż ponad 90% z nich. Fundacja wskazuje, że argumenty prokuratorów przyjmowane są często bezkrytycznie, a podstawy zastosowania są niejasną parafrazą przepisów. Najważniejszym mankamentem postanowień sądów są lakoniczne, wręcz pozorne uzasadnienia. Ani oskarżony, ani jego obrońca, często nie są w stanie się dowiedzieć, dlaczego sąd zdecydował się na ten środek. Z uzasadnień często nie wynika – co jest wbrew przepisom - aby rozważano wolnościowe alternatywy aresztu oraz okoliczności przemawiające za odstąpieniem od tej izolacji. Fundacja Court Watch wskazuje na rozwiązania, które mogą ograniczyć społeczne i ekonomiczne koszty aresztu bez uszczerbku dla prawidłowości postępowań. To m.in. dozór elektroniczny oraz zryczałtowane odszkodowania dla osób niesłusznie aresztowanych. Z obu raportów wynika, że niektóre nieprawidłowości w stosowaniu aresztowania, wskazywane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, są w Polsce powszechnie powielane. Stanowi to dowód na to, że mamy do czynienia z problemem o charakterze systemowym.
Dodatkowo należy wskazać na stanowisko Komitetu ONZ Przeciwko Torturom (CAT) z 9 sierpnia 2019 r. w uwagach końcowych ws. 7. sprawozdania Polski z realizacji Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania. Komitet niepokoi zakres stosowania i trwania tymczasowego aresztowania oraz to, że k.p.k. nie przewiduje maksymalnego terminu aresztowania. Zastrzeżenia CAT budzi, że może być ono przedłużane bez uzasadnienia; że sądy mają problemy z uzasadnieniem przedłużaniem, a także fakt, że k.p.k. pozwala na 6-miesięczne przedłużenia aresztu po pierwszym wyroku sądu I instancji. Komitet uważa zatem, że Polska powinna zagwarantować, że tymczasowe aresztowanie będzie stosowane wyjątkowo, jako środek ostateczny i ograniczony czasowo, a także ustanowić maksymalny termin, który byłby kontrolowany przez sąd prawa. Polska powinna również podjąć kroki dla powstrzymania praktyki przedłużania tymczasowego aresztowania, w szczególności sześciomiesięcznych przedłużeń po wydaniu pierwszego wyroku; por. szerzej: RPO: tymczasowe aresztowania za długie i bez maksymalnego terminu. MS widzi konieczność zmian (wideo); dokument dostępny jest pod adresem internetowym: RPO: tymczasowe aresztowania za długie i bez maksymalnego terminu. MS widzi konieczność zmian (wideo) | Rzecznik Praw Obywatelskich

wynikających z art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka wymagane jest, by pozbawienie wolności wynikało z rzeczywistych wymogów interesu publicznego, przeważających nad poszanowaniem wolności jednostki. Konieczne jest zgromadzenie materiału dowodowego, a surowość grożącej kary czy zarzut popełnienia przestępstwa w ramach zorganizowanej grupy - choć nie bez znaczenia dla oceny ryzyka – nie mogą stanowić samodzielnie uzasadnienia dla długotrwałego tymczasowego aresztowania. Również na gruncie przepisów polskiej procedury karnej stosowanie tymczasowego aresztowania wymaga odpowiedniego uzasadnienia[12].

Potwierdzeniem powyższego jest – w ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY -** to, że aktualnie już ok. 11%[13] osadzonych w jednostkach penitencjarnych to osoby, wobec których stosowany jest środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Podobnie dowodem potwierdzającym nadużywania tymczasowego aresztowania jest to, że Polska „stale" przegrywa sprawy dotyczące stosowania tymczasowego aresztowania przez Europejskim Trybunałem Praw Człowieka[14].

Oczywistym jest to – co zespól inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje, że wolność osobista jest jednym z najważniejszych dóbr człowieka; pozbawienie człowieka tej wolności implikuje powstanie szeregu dolegliwych, często nieodwracalnych, skutków w postaci utraty zdrowia, rozpadu więzi rodzinnej, utraty majątku, co więcej jest to szczególnie destrukcyjne dla prowadzonej przez tymczasowego aresztowania działalności biznesowej, gdzie tymczasowe aresztowanie jest wręcz równoznaczne z upadłością prowadzonej działalności i bankructwem i popadnięciem przez tymczasowego aresztowania w długi[15].

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskaże to, że najbardziej drastycznymi przypadkami nadużywania tego środka zapobiegawczego są sprawy Panów **Przemysława Krycha,**

---

[12] Por. szerzej: Tymczasowe aresztowanie. O standardzie, który się nie przyjął (w Polsce) | Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz raport_hfpc_tymczasowe_aresztowania.pdf

[13] Zob. np.: RPO: tymczasowe aresztowania za długie i bez maksymalnego terminu. MS widzi konieczność zmian (wideo); dokument dostępny jest pod adresem internetowym: RPO: tymczasowe aresztowania za długie i bez maksymalnego terminu. MS widzi konieczność zmian (wideo) | Rzecznik Praw Obywatelskich

[14] Por. m.in. wyrok ETPC z dnia 3.02.2009 r. w sprawie Kauczor przeciwko Polsce, skarga nr 45219/06, wyrok ETPC z dnia 6.02.2007 r. w sprawie Garycki przeciwko Polsce, skarga nr 14348/02 czy 10 wyroków skoncentrowanych wokół wyroku ETPC z dnia 18.10.2018 r. w sprawie Burża przeciwko Polsce, skarga nr 15333/16; zob. też A. Klepczyński, K. Wiśniewska, w: P. Kładoczny, K. Wiśniewska (red.), *Wyrok w Strasbourgu to nie koniec! Raport na temat wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Warszawa 2020, s. 27-30; zob. także: raport_hfpc_tymczasowe_aresztowania.pdf

[15] Zob. np.: Marek Kubala walczy o pieniądze od państwa. Nalot służb zniszczył jego firmę

Piotra Osieckiego, które to sprawy – jak również inne oczywiste przykłady nadużywania tymczasowego aresztowania wobec przedsiębiorców – zostały opisane w książce H. Kowalik i Sz. Krawca *Polowanie. Jak się w Polsce niszczy biznes*[16].

Podobnie zespół inicjatywy **SprawdzaMY** zwraca uwagę na to, że w domenie publicznej znane są przypadki, w których instytucje finansowe wypowiadały wobec tymczasowego aresztowanego i prowadzonych przez niego przedsięwzięć gospodarczych umowy finansowania, co prowadziło do upadłości. Tymczasowe aresztowanie jest niewątpliwie totalnie destrukcyjne dla biznesu prowadzonego przez osobę tymczasową aresztowaną. Znane są również przypadki, w których instytucje finansowe uznawały tymczasowego aresztowanego za osobę, z którą utrzymywanie relacji umownych związane jest ze szczególnym ryzykiem i wypowiadały umowy rachunków bankowych; co podobnie prowadziło do upadłości prowadzonego biznesu.
W domenie publicznej znane są podobnie przypadki, w których tymczasowo aresztowany w okresie przebywania w areszcie tracił posiadane aktywa, czy też był „zachęcany" do ich sprzedaży po nierynkowej cenie (jak np. symboliczny 1 PLN; gdzie jednocześnie „kupujący" deklarował, że zawarcie umowy sprzedaży po tej cenie będzie jednoznaczne z końcem problemów prawnych tymczasowego aresztowanego i odzyskaniem przez niego wolności). Podobnie znane są przypadki, w których to akcje spółek publicznych, których portfelowym akcjonariuszem był tymczasowy aresztowany były poddawane tzw. *fire-sale,* z uwagi na okoliczność tymczasowego aresztowania dominującego akcjonariusza portfelowego.
Istotne znaczenie ma przy tym to, że środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania jest stosowany wobec przedsiębiorców częstokroć po wielu latach od momentu popełnienia czynu, który to czyn w ocenie organów ścigania stanowi przestępstwo i który to indukuje w ocenie organów ścigania odpowiedzialność karną (co zostało szczegółowo opisane w powołanej wyżej książce H. Kowalik i Sz. Krawca). Oczywistym przy tym jest to, że stosowanie tymczasowego aresztowania po wielu latach od momentu popełnienia – w ocenie organów ścigania – przestępstwa jest kompletnie bezcelowe i jest to działanie nakierowane nie tyle na zabezpieczenie prawidłowego biegu postępowania karnego, ale na „niszczenie" życia i biznesu przedsiębiorcy.

[16] Por.: Polowanie – Jak się w Polsce niszczy biznes - książka Wprost - Książka Wprost

Oczywistym jest w rezultacie to, że decyzja o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania musi być szczególnie przemyślana, rozważnie i prawidłowo podjęta i należycie oparta w zebranym materiale dowodowym.

Podobnie oczywistym jest to, że w jakimkolwiek przypadku nie można stosować tutaj jakiejkolwiek postaci „automatyzmu", gdzie – co zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje – aktualnie mamy do czynienia z takim wręcz „automatyzmem".

Albowiem sądy powszechnie – co do zasady – akceptują wnioski prokuratorów w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania i na długi czas pozbawiają wolności osoby podejrzane, które aż do skazania albo uniewinnienia są objęte domniemaniem niewinności, a mimo tego domniemania są pozbawiane wolności.

III. Uzasadnienie dla potrzeby nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego dotyczących środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje, że *de lege lata* – i to pomimo, co wymaga podkreślenia, obowiązywania przepisów ustalających, że środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania jest stosowany przez sąd, liczba zastosowanych i przedłużonych tymczasowy aresztowań w postępowaniu przygotowawczym jest w istocie funkcją liczby wniosków o zastosowanie tego środka złożonych przez organy ścigania.

De lege lata sądy akceptują ok. 90% prokuratorskich wniosków o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, oraz ok. 95% prokuratorskich wniosków o przedłużenie zastosowania tego środka zapobiegawczego. [17]

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** może wskazywać to wręcz na iluzoryczność kontroli sądowej, gdzie wniosek prokuratorski jest wręcz równoznaczny z zastosowanie czy też z odpowiednio przedłużeniem stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

Trafnie wskazał przy tym projektodawca w uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia nadużywania tymczasowego aresztowania oraz ochrony osób tymczasowo aresztowanych (który to projekt jest

[17] *Analiza danych pozyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury Krajowej prowadzi do wniosku, że liczba osób tymczasowo aresztowanych, a także średnia długość stosowania tego środka zwiększyły się w ciągu ostatnich pięciu lat w sposób znaczący. Wzrost ten jest jeszcze bardziej zauważalny w perspektywie długoterminowej. Średnia liczba tymczasowo aresztowanych w 2022 r. była o około 60% większa niż w 2016 r. Statystyki wskazują również na iluzoryczność kontroli instancyjnej postanowień o tymczasowym aresztowaniu. W 2021 r. uwzględniono 3,59% zażaleń na orzeczenia sądów rejonowych w tej kwestii, natomiast w przypadku analogicznych postanowień sądów okręgowych odsetek ten wyniósł zaledwie 0,05%. Analiza danych statystycznych prowadzi do konkluzji, że sądy – mimo nieznacznej poprawy – wciąż zbyt mało rygorystycznie oceniają wnioski prokuratorów o tymczasowe aresztowanie. W 2022 r. uwzględniły 87% takich wniosków (o 3% mniej niż pięć lat wcześniej), co wraz z częstszym niż w ubiegłych latach występowaniem o zastosowanie tego środka doprowadziło do zwiększenia liczby postanowień o izolacji oskarżonych o ponad dwa tysiące. W odniesieniu do wniosków o przedłużenie zasądzonego wcześniej tymczasowego aresztowania sądy wykazywały jeszcze mniejszy krytycyzm, uwzględniając w ostatnich latach średnio aż 95% z nich. Najbardziej dynamicznie zwiększała się w ciągu ostatnich lat liczba przypadków długotrwałego tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym. W ciągu pięciu lat liczba osób pozbawionych wolności w toku śledztwa lub dochodzenia na okres powyżej 12 miesięcy wzrosła ze 103 do 291. Jeszcze intensywniej rosła liczb tymczasowo aresztowanych w postępowaniu przygotowawczym przez czas powyżej 2 lat. W 2014 r. były zaledwie 2 takie przypadki, natomiast w 2022 r. odnotowano ich aż 51. Z danych statystycznych wynikało, że wzrost liczby osób długotrwale tymczasowo aresztowanych w postępowaniu przygotowawczym pozostawał w korelacji z wydłużającym się czasem trwania tych postępowań*; por. szerzej: Tymczasowe aresztowanie. O standardzie, który się nie przyjął (w Polsce) | Helsińska Fundacja Praw Człowieka

jednym z elementów Projektu TA) to, że: *Praktyka stosowania tymczasowego aresztowania pokazuje, że środek ten jest w obecnym stanie prawnym nadużywany, a rozstrzygnięcia sądowe dotyczące jego zastosowania niejednokrotnie cechuje automatyzm. Osoby tymczasowo aresztowane często napotykają przeszkody w realizacji swoich praw i bywają traktowane przez organy państwa, jak i opinię publiczną, w sposób podobny jak osoby skazane. Obecny stan prawny i ukształtowana na jego gruncie praktyka dotycząca stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce są przedmiotem krytyki na poziomie instytucjonalnym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*[18].

Analogicznie w uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Druk Sejmowy nr 865) [19] wskazano to, że: *Stan prawny i ukształtowane na jego gruncie praktyki dotyczące tymczasowego aresztowania w Polsce są przedmiotem krytyki na poziomie instytucjonalnym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (…) Tymczasowe aresztowanie jest najdotkliwszym spośród środków zapobiegawczych. Polega na objęciu przez państwo daleko idącej kontroli nad człowiekiem, zaś reżim jego wykonywania swoją dolegliwością wykracza nawet poza standardowe ramy warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Tymczasowe aresztowanie nie jest karą, jego stosowanie nie może być uznawane i traktowane jako odpłata za wyrządzone zło, lecz ma jedynie zabezpieczać prawidłowy tok sprawy karnej do wydania wyroku i ewentualnego rozpoczęcia wykonywana kary przez skazanego. Omawiany środek zapobiegawczy jest pozbawieniem człowieka wolności, czyli bardzo dotkliwą ingerencją w dobra osobiste obywatela (zob. T. Sroka. Prewencyjne pozbawienie wolności, Kraków 2022, s. 26 i n.). Środek ten stosowany jest wobec osoby w świetle prawa niewinnej – w tym wypadku ingerencja państwa w prawa i wolności człowieka musi ściśle wypełniać konstytucyjne zasady proporcjonalności, celowości i konieczności. Tymczasowe aresztowanie jako instytucja prawna nie jest środkiem dla zapewnienia komfortu pracy policji i prokuratury, lecz sytuacją, w ramach której system prawny zakłada, iż na organach ścigania zaczynają ciążyć dodatkowe obowiązki, w szczególności konieczność prowadzenia czynności procesowych w sposób zaplanowany, celowy i szybki. Przetrzymywanie obywatela w areszcie uzasadnione jest wyłącznie wtedy, gdy organy ścigania realizują w prawidłowy sposób swoje kompetencje. Szczególną rolę w procesie*

[18] Por. szerzej: Druk sejmowy 935, Sejm X Kadencji; dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Druk nr 935 - Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
[19] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Druk nr 865 - Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

stosowania tymczasowego aresztowania spełnia niezależny sąd, który powinien weryfikować, czy zastosowanie i utrzymywanie izolacyjnego środka zapobiegawczego jest usprawiedliwione okolicznościami sprawy i sposobem prowadzenia czynności przez organy władzy. Powinien on także zbadać, czy zastosowanie tymczasowego aresztowania spełnia wynikający z Konstytucji test proporcjonalności. Zakłada on, że jednostka może być ograniczona w swych prawach lub wolnościach jedynie wówczas, gdy jest to konieczne, celowe (celem tym jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania) oraz proporcjonalne.

Podobnie w uzasadnieniu do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Druk Sejmowy nr 1131)[20] wskazano to, że: *Systemowy problem związany z nadmiernym stosowaniem instytucji tymczasowego aresztowania, sprawia, że Polska narażona jest z tego tytułu na odpowiedzialność przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Szczególna dolegliwość tymczasowego aresztowania wynikająca z jego ingerencji w sferę wolności człowieka powinna skłaniać do jego rozważnego stosowania*

Podobnie Rzecznik Praw Obywatelskich – prof. Marcin Wiącek wskazuje w swoich wystąpieniach w ramach Projektu TA to, że: *W ostatnich latach znacząco zwiększyła się liczba osób w aresztach śledczych. Oskarżeni muszą czekać w areszcie na prawomocny wyrok średnio o połowę dłużej niż w innych państwach Unii Europejskiej. Nieprawidłowa jest też praktyka przedłużania tymczasowego aresztowania. Już ponad 10 lat temu Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisów w tym zakresie. Jednak wyrok nie został wykonany, a przepisy nie zostały zmienione. Polskie prawo nadal nie określa jednoznacznie, na jakiej podstawie można przedłużać tymczasowy areszt. Uzasadnienia sądów bywają tak lakoniczne, że ani oskarżony, ani jego obrońca nie są w stanie się dowiedzieć, dlaczego sąd zdecydował się na ten środek. Sądy często zbyt pochopnie i bezrefleksyjnie orzekają o pozbawieniu człowieka wolności, uwzględniając statystycznie 90 procent wniosków prokuratorów. Nie rozważają wolnościowych alternatyw. Istnieją przecież rozwiązania, które mogą ograniczyć społeczne i ekonomiczne koszty aresztu, a jednocześnie zapewniają prawidłowy przebieg postępowań karnych. Na przykład dozór elektroniczny. Na konieczność zmiany przepisów dotyczących tymczasowego aresztowania zwrócił też uwagę Komitet ONZ Przeciwko Torturom. Nawet krótkie pozbawienie wolności może wpłynąć na życie człowieka. Pozbawić go dobrego imienia, naruszyć więzi rodzinne*

[20] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Druk nr 1131 - Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

czy też doprowadzić do bankructwa. Tymczasowe aresztowanie to najbardziej dolegliwy środek zapobiegawczy stosowany przez sądy. Pozbawia on wolności osoby, które nie zostały skazane prawomocnym wyrokiem i w świetle prawa są niewinne. Powinien być stosowany w ostateczności i z ograniczeniem czasowym[21].

Można w rezultacie z powodzeniem wskazać, że **istnieje zgoda w przedmiocie konieczności nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego dotyczących środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania**, gdzie powszechnie wskazuje się na nadużywanie tego środka i na nadmierne ograniczenie sfery praw i wolności strony postępowania karnego.

Aktualne normy ustawy Kodeks postępowania karnego spotykają się z istotną krytyką i są powszechnie oceniane jako nieadekwatne i niezasadne i jako takie wymagające pilnej nowelizacji.

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** wyjaśnieniem zjawiska w postaci nadużywania tymczasowego aresztowania jest brzmienie przepisów dotyczących stosowania tego środka zapobiegawczego, które to przepisy oparte są na pojęciach niedookreślonych.
Zgodnie z art. 258 § 1 ustawy Kodeks postępowania karnego tymczasowe aresztowanie może być zastosowane, jeśli zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego lub uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.
Wykorzystanie przez prawodawcę w treści wyżej powołanego przepisu pojęcia niedookreślonego *uzasadniona obawa* implikuje to, że tymczasowe aresztowanie jest nadużywane.
Przy powołanym brzmieniu przepisu, gdzie prawodawca odwołuje się do uzasadnionej obawy a nie do jej „kwalifikowanej" postaci w postaci uzasadnionego zagrożenia, mamy do czynienia z sytuacją, w której to zbiór desygnatów pojęcia uzasadniona obawa jest bardzo liczny.
Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje to, że – zgodnie z art. 258 § 2 ustawy Kodeks

[21] Zob. np.: RPO: tymczasowe aresztowania za długie i bez maksymalnego terminu. MS widzi konieczność zmian (wideo); dokument dostępny jest pod adresem internetowym: RPO: tymczasowe aresztowania za długie i bez maksymalnego terminu. MS widzi konieczność zmian (wideo) | Rzecznik Praw Obywatelskich

postępowania karnego przesłanką do zastosowania tego środka jest przesłanka zagrożenia surową karą[22], która to przesłanka uprawnia do zastosowania tego środka zapobiegawczego w sytuacji, gdy zarzucany czyn zagrożony jest karą pozbawienia wolności wynoszącą co najmniej 8 lat (albo gdy sąd pierwszej instancji skazał daną osobę fizyczną na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata).

Wykorzystanie przez prawodawcę *de lege lata* przesłanki zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, implikuje to, że tymczasowe aresztowanie jest nadużywane i stosowane w niejako każdym przypadku, gdy czyn zabroniony jest zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat.

Taka konstrukcja przepisu implikuje automatyzm stosowania tego środka zapobiegawczego, w każdej sytuacji, w której oskarżonemu grozi surowa kara.

Konieczne jest przy tym podkreślenie, że w przypadku tej przesłanki mamy do czynienia z jej autonomicznym charakterem, tj. jest to przesłanka wyłączna i jej samodzielne wystąpienie (tj. w obliczu braku równoległego spełnienia przesłanek z art. 258 § 1 ustawy Kodeks postepowania karnego) indukuje zastosowanie tymczasowego aresztowania.

Warto przy tym wskazać, że mamy tutaj do czynienia z suboptymalną sytuacją, w ramach której z jednej strony okoliczność, że dane przestępstwo jest zagrożone górną granicą odpowiedzialności karnej wynoszącą co najmniej 8 lat implikuje „automatyzm" przy stosowaniu tymczasowego aresztowania, z drugiej jednakże strony analiza wyroków sądów karnych w tych sprawach wskazuje to, że statystycznie takie sprawy (tj. sprawy dotyczące przestępstw zagrożonych wyżej powołaną górną granicą odpowiedzialności karnej) kończą się orzeczeniem o zastosowaniu kary więzienia w zawieszeniu[23].

W przypadku art. 258 § 2 ustawy Kodeks postępowania karnego mamy zatem do

---

[22] Zastosowanie - w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania - najbardziej dolegliwego środka zapobiegawczego może być uzasadnione grożącą oskarżonemu surową karą, albowiem prognoza taka stwarza domniemanie zakłócenia, czy wręcz uniemożliwienia normalnego toku postępowania, a to z kolei powoduje potrzebę zabezpieczenia jego prawidłowego biegu, właśnie poprzez stosowanie tymczasowego aresztowania. Omawiana przesłanka szczególna stosowania tymczasowego aresztowania ma podstawowe znaczenie na początkowym etapie postępowania i jakkolwiek nie traci swego przymiotu również w postępowaniu jurysdykcyjnym, niemniej jednak zawsze oceniać należy ją łącznie z kategorią czynu zarzucanego (zob. postanowienie SA w Katowicach 3 września 2003 r., II Ako 401/03, KZS 2003/11, poz. 57; postanowienie SA w Krakowie z 2 kwietnia 2008 r., II AKz 163/08, Prok.i Pr.-wkł. 2008/11, poz. 39). Jest oczywiste, że musi być spełniona także jedna z przesłanek ogólnych (art. 249 § 1 k.p.k.) jak również ustalone okoliczności sprawy muszą prowadzić do przekonania, że może zostać wymierzona surowa kara pozbawienia wolności; por. szerzej: Postanowienie SN z dnia 29 września 2021 r.; sygnatura: V KZ 47/21; LEX.

[23] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: stosowanie-ta-w-sprawach-gospodarczych-raport.pdf; zob. także: Stosowanie tymczasowego aresztowania w sprawach gospodarczych - raport z badań aktowych | Helsińska Fundacja Praw Człowieka

czynienia z suboptymalną sytuacją, w której w przypadku przedsiębiorcy oskarżonego przykładowo o przestępstwo zagrożone wyżej powołaną górną granicą odpowiedzialności karnej, przedsiębiorca ten „z automatu" zostanie tymczasowo aresztowany, a następnie przedsiębiorca ten zostanie ukarany karą więzienia w zawieszeniu; a tym samym „wyłącznym" powodem przebywania przez tego przedsiębiorcę w jednostce penitencjarnej będzie tymczasowe aresztowanie, a nie wyrok skazujący z tytułu popełnionego przestępstwa. Tym samym przesłanka górnej kary pozbawienia wolności ekstremalnie rzadko się realizuje, co czyni tymczasowe aresztowanie tym bardziej niezasadnym[24].

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** koniecznym jest znowelizowanie przesłanek zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania z art. 258 § 1 i § 2 ustawy Kodeks postępowania karnego, poprzez ich „zaostrzenie" i oparcie na kwalifikowanych postaciach tych przesłanek (co zostanie zaproponowane w dalszej części niniejszego dokumentu).

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje w tym miejscu, że konieczna jest rewizja przesłanek warunkujących zastosowanie przez sąd powszechny środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, w tym w szczególności przesłanki „automatycznej" z art. 258 § 2 ustawy Kodeks postępowania karnego. Pożądanym kierunkiem zmian będzie tutaj wyłączenie „automatyzmu" tak poprzez użycie kwalifikowanych postaci przesłanek warunkujących zastosowanie środka zapobiegawczego, jak i poprzez niejako „zwiększenie" pracy sądów, tak by tymczasowe aresztowanie nie miało miejsce w jakimkolwiek przypadku w oparciu o przesłankę o walorze zero-jedynkowym (tj. przesłankę z art. 258 § 2 ustawy Kodeks postępowania

---

[24] *Postępowania w sprawach gospodarczych toczą się najczęściej bardzo długo, jeżeli chodzi o głównych sprawców nieprzyznających się do winy i niepoddających się dobrowolnie karze. Nadużywana jest przesłanka zagrożenia surową karą, która to wysokość – jak wynika z niniejszych badań – niesłychanie rzadko się materializuje. Przesłanka ta jest jednak najwygodniejsza w stosowaniu przez sądy. Używana powszechnie w sprawach gospodarczych kwalifikacja z art. 258 k.k. (udział w grupie przestępczej), kreuje oczywistą, zdaniem sądów, przesłankę obawy matactwa. Uzasadnienia postanowień o zastosowaniu i przedłużeniu stosowania pozostawiają bardzo wiele do życzenia – często stanowią one jedynie parafrazę sformułowań ustawowych. Kontrola instancyjna stosowania tymczasowego aresztowania bardzo rzadko ma znaczenie praktyczne. Krytykowanie przez sądy odwoławcze tempa postępowania lub przedstawiania ciągle tych samych okoliczności jako spełniających przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania nie znajduje praktycznie żadnego oddźwięku w późniejszych postanowieniach sądów pierwszoinstancyjnych, a nawet samych sądów apelacyjnych. Uchylenia tymczasowych aresztowań zdarzają się niezwykle rzadko. Z badań aktowych wynika, że istnieje istotna korelacja między zastosowaniem tymczasowego aresztowania w postępowaniu a surowością orzeczonej kary. W sprawach gospodarczych niesłychanie rzadko się zdarza, by po zastosowaniu tymczasowego aresztowania sprawca został skazany na karę inną niż pozbawienie wolności bez zawieszenia*; por. szerzej: stosowanie-ta-w-sprawach-gospodarczych-raport.pdf; zob. także: Stosowanie tymczasowego aresztowania w sprawach gospodarczych - raport z badań aktowych | Helsińska Fundacja Praw Człowieka

karnego).

Podobnie – w ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** – problemem jest przepis, który pozwala sądowi na zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania od razu na okres 3 miesięcy; który to przepis sam w sobie stoi w opozycji do ekonomiki i efektywności prowadzonego przez organy ścigania postępowania przygotowawczego.

Prokurator – wiedząc, że po pierwsze tymczasowe aresztowanie potrwa 3 miesiące, jak i wiedząc to, że w 95% przypadków w ramach populacji przypadków zostanie przedłużone – nie widzi zasadności koncentrowania się na danej sprawie i prowadzenia w niej postępowania w sposób priorytetowy.

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** powyższe wręcz implikuje przewlekłość czy wręcz bezczynność w zakresie prowadzenia postępowania przygotowawczego, gdzie niejako czas (z uwagi na zastosowanie tymczasowego aresztowania) nie stanowi dla organów ścigania czynnika motywującego do efektywnego działania.

Powołany brak motywacji do efektywnego prowadzenia postępowania karnego[25] sam w sobie stoi w oczywistej sprzeczności do *ratio* stosowania tymczasowego aresztowania[26].

Znane są przy tym przypadki, w których to w okresie tymczasowego aresztowania organy ścigania nie podejmowały w zasadzie jakichkolwiek czynności wobec podejrzanego/oskarżonego, niejako korzystając z tego, że wobec podejrzanego/oskarżonego zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Powyższe stoi w oczywistej opozycji do szybkości postępowania karnego, gdzie oczywistym jest to, że rzeczona szybkość – szczególnie na początku postępowania – jest kluczowa dla prawidłowego ustalenia przez organy ścigania sprawcy czynu zabronionego, a przewlekłość w działaniu w tej kwestii może wręcz zniweczyć rezultaty

[25] Środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Z chwilą wydania nieprawomocnego wyroku skazującego wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez oskarżonego przestępstwa przekształca się w domniemanie prawidłowości poczynionych ustaleń faktycznych co do sprawstwa oskarżonego; por. szerzej: Postanowienie SN z dnia 14 maja 2025 r.; sygnatura: II KZ 18/25; LEX; Postanowienie SN z dnia 1 lutego 2023 r.; sygnatura: II KZ 8/23; LEX.

[26] Funkcją środka zapobiegawczego jest zabezpieczenie prawidłowego toku całego procesu karnego. Oznacza to, że stosując środki zapobiegawcze, sąd chroni nie tylko postępowanie dowodowe, ale ochroną może również objąć jego dalsze etapy, aż do chwili rozpoczęcia wykonywania kary, zgodnie z art. 249 § 4 k.p.k. Stosowanie środków zapobiegawczych może zatem mieć miejsce nie tylko w celu zagwarantowania prawidłowego toku postępowania dowodowego, ale również później; por. szerzej: Postanowienie SN z dnia 4 listopada 2025 r.; sygnatura: I KZ 55/25; LEX; Postanowienie SN z dnia 4 marca 2025 r.; sygnatura: II KZ 1/25; LEX. Postanowienie SN z dnia 4 marca 2025 r.; sygnatura: II KZ 4/25; LEX.

śledztwa.

Podobnie oczywistym jest – w ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** – to, że długi pobyt podejrzanego/oskarżonego w jednostce penitencjarnej implikuje powstanie swoistego domniemania winy i prowadzi wręcz do skoncentrowanie się organów ścigania na zbieraniu dowodów potwierdzających winę podejrzanego/oskarżonego.

Takie działanie – co oczywiste – stoi w oczywistej opozycji do obowiązku w przedmiocie obiektywnego prowadzenia śledztwa i utrudnia wykrycie sprawcy czynu zabronionego.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje podobnie, że oparcie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na dużym prawdopodobieństwa tego, że oskarżony popełnił przestępstwo (*argumentum ex* art. 249 § 2 k.p.k.) implikuje to, że dominujące znaczenie ma tutaj punkt widzenia prokuratora, który swoje działania koncentruje wyłącznie na zebraniu dowodów potwierdzających popełnienie przestępstwa; co samo w sobie stoi w opozycji do obiektywizmu tego postępowania przygotowawczego.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** podobnie krytycznie odnosi się do braku jawności tzw. posiedzenia aresztowego, który to brak jawności jest po pierwsze niezgodny z ogólnymi zasadami procedury karnej, a po drugie – w ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** – sprzyja nadużywaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W powyższym kontekście przypomnimy, że jeszcze kilka lat temu tzw. posiedzenie aresztowe było jawne, co w jakimkolwiek przypadku nie zakłócało biegu postępowania karnego, a jednocześnie służyło zapewnieniu odpowiednich gwarancji dla sfery praw i interesów osoby fizycznej, która miałaby zostać potencjalnie tymczasowo aresztowana.

Mając powyższe na uwadze zespół inicjatywy **SprawdzaMY** zaznacza, że w rezultacie konieczne jest wzmocnienie pozycji podejrzanego oraz utrudnienie sądom nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, który to środek – z uwagi na jego moc i szczególnie dolegliwy i inwazyjny charakter – powinien być stosowany zgodnie z zasadą *ultima ratio,* a tym samym powinien być środkiem ostatecznym, który znajdzie zastosowanie wyłącznie w sytuacji gdy inne mniej dolegliwe środki zapobiegawcze nie będą zapewniały prawidłowego przebiegu postępowania karnego.

Hipotetyczny brak realizacji przez prawodawcę postulatu inicjatywy **SprawdzaMY** będzie implikował to, że w dalszym ciągu będziemy mieć do czynienia z sytuacjami, w których

podejrzany zostaje zatrzymany, a następnie po wniosku prokuratora, i bez wnikliwej analizy sądu, aresztowany od razu najpierw na 3 miesiące a następnie na kolejne okresy. Gdzie równocześnie postępowanie karne będzie prowadzone w tzw. międzyczasie przewlekle i nie będą w tym okresie prowadzone jakiekolwiek istotne czynności z udziałem tymczasowo aresztowanego.

Raz jeszcze wypada podkreślić, że tymczasowe aresztowanie wywołuje nieodwracalne skutki, tak w sferze osobistej, rodzinnej jak i biznesowej; gdzie jego zastosowanie prowadzi do „upadku" biznesu i jego „utraty".

Konieczne jest przy tym podkreślenie że „ofiarą" nadużywania tymczasowego aresztowania jest nie tylko „tymczasowy aresztowany" i jego „bliscy", ale również całe społeczeństwo; gdzie „tymczasowo aresztowany" po uniewinnieniu – co do zasady – uzyskuje bardzo wysokie – nawet kilkadziesiąt mln PLN - odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Tym samym „ofiarami" nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania jest całe społeczeństwo, gdzie społeczeństwo niejako „zrzuca się" na odszkodowanie i zadośćuczynienia z tytułu zniszczenia życia prywatnego i zawodowego „tymczasowo aresztowanego"[27], które to zniszczenia są często nieodwracalne i są funkcją nadużywania tego środka zapobiegawczego[28].

[27] Por. szerzej: Zadośćuczynienia i odszkodowania za niesłuszne areszty i skazania. Kwoty idą w miliony - TVN24

[28] Skarb Państwa występuje w procesie jako strona w tych sprawach, które wiążą się z działalnością państwowych jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej. Jednostka taka (tzw. statio fisci) personifikuje w procesie Skarb Państwa i reprezentuje go. W każdej sprawie zachodzi potrzeba ustalenia właściwej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Materialno-prawna konstrukcja zakładająca jednolitość Skarbu Państwa, wywiera również w sferze przepisów procesowych ten skutek, że stroną jest zawsze Skarb Państwa (art. 67 § 2 k.p.c.). W związku z tym, sąd nie może oddalić powództwa przeciwko Skarbowi Państwa, jeśli roszczenie powoda nie uzasadnia działalność wskazanej przez niego państwowej jednostki organizacyjnej, ale uzasadnia ją działalność innej takiej jednostki, ustalonej i wezwanej do udziału w sprawie przez sąd z urzędu. Wówczas sąd powinien zasądzić roszczenie od Skarbu Państwa ze wskazaniem właściwej statio fisci; por. szerzej: Wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2018 r.; sygnatura: V CSK 328/17; LEX.

IV. Postulat deregulacyjny w przedmiocie nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** koniecznym jest – co było podkreślane od początku Projektu TA - znowelizowanie przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego stanowiących podstawę prawną do stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

Zmiany te powinny być nakierowane na zapewnienie, że ten środek zapobiegawczy będzie stosowany przy respektowaniu zasady *ultima ratio* tego środka, tj. będzie on znajdował zastosowane w ostatniej kolejności i wyłącznie w tych przypadkach, w których mniej dolegliwe (inwazyjne) środki zapobiegawcze okazałyby się być niewystarczające.

Chodzi tutaj o uniknięcie aktualnie występującej niepożądanej sytuacji, w której sądy stosują ten środek niejako „automatycznie", w sposób bezrefleksyjny i niejako w wykonaniu wniosku o zastosowanie tego środka zapobiegawczego pochodzącego od organów ścigania.

Kwestia stosowania tymczasowego aresztowania jest kwestią *stricte* krajową, gdzie jest to kwestia *stricte* proceduralna; w tym ostatnim kontekście zespół inicjatywy **SprawdzaMY** przypomina to, że kwestie proceduralne są niezharmonizowane na szczeblu Unii Europejskiej i prawodawca unijny pozostawił te kwestie w gestii prawodawców krajowych.

Jednocześnie zespół inicjatywy **SprawdzaMY** przypomina to, że w krajach kultury romańskiej zastosowanie znajduje rozwiązanie, zgodnie z którym środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania może znajdować zastosowanie wyłącznie do górnej granicy (np. 2 lata) i następnie nie może być przedłużany; gdzie rozwiązania te stanowiły inspirację tak do przygotowania przez zespół inicjatywy **SprawdzaMY** niniejszego dokumentu, jak i poniższego postulatu deregulacyjnego w przedmiocie tymczasowego aresztowania, jak i wreszcie zaprezentowanego w dalszej części niniejszego dokumentu projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** przedstawia w poniższym postulacie deregulacyjnym propozycje zmian.

Obszar	Sądownictwo Ograniczenie nadużywania tymczasowego aresztowania.
Podsumowanie (streszczenie)	Ograniczenie nadużywania tymczasowego aresztowania. Wzmocnienie kontroli sądu nad wnioskami prokuratorskimi w zakresie tymczasowego aresztowania. Wzmocnienie prawa do obrony w tym zakresie.
Poziom skomplikowania wdrożenia	Średni – wymagana jest zmiana Kodeksu postępowania karnego.
Wskazanie normy prawnej/praktyki działania organu która jest przedmiotem postulatu deregulacyjnego	Akty prawne wymagające zmiany: Kodeks postępowania karnego
Czy mamy do czynienia z tzw. Gold-plating?	NIE – kwestie proceduralne (formalne) są co do zasady niezharmonizowane na szczeblu Unii Europejskiej i jest to kwestia pozostawiona w kompetencji prawodawcy krajowego.
Opis tego jak jest teraz:	Obecnie, pomimo przepisów ustalających, że tymczasowe aresztowanie stosuje sąd, liczba zastosowanych i przedłużonych aresztów w postępowaniu przygotowawczym jest zależna od liczby wniosków o zastosowanie tego środka złożonych przez prokuratora. Dane statystyczne pokazują, że sądy akceptują ok. 90% prokuratorskich wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania, i aż ok. 95% wniosków o przedłużenie tego środka. Wskazuje to na słabość kontroli sądowej, a czasami nawet jej iluzoryczność. Z badań wynika, że główna przyczyna tej praktyki to stosowanie kilku przepisów pozwalających sądom na dość swobodne szafowanie wolnością człowieka. Należy do nich m.in. przesłanka grożącej surowej kary, która pozwala zastosować tymczasowe aresztowanie, gdy zarzucany czyn jest zagrożony karą co najmniej 8 lat pozbawienia wolności, co pozwala w przypadku znacznej liczby typów przestępstw stosować areszt automatycznie. Inny przepis wyłącza jawność posiedzeń aresztowych w postępowaniu przygotowawczym, co pozbawia społeczeństwo obywatelskie jakiejkolwiek kontroli nad mechanizmem pozbawiania przez sąd wolności osobistej. Kolejny przepis pozwala sądowi na zastosowanie tymczasowego aresztowania od razu na okres 3 miesięcy, co powoduje brak koncentracji organów ścigania na danej sprawie i sankcjonuje przewlekłość w tym zakresie. Tymczasem szybkość postępowania na samym jego początku jest kluczowa dla prawidłowego ustalenia sprawcy czynu, a przewlekłość w tej kwestii może zniweczyć rezultaty śledztwa. Długi pobyt podejrzanego w areszcie powoduje co więcej swoiste domniemanie winy uwięzionego i

	koncentrowanie się organów ścigania na zbieraniu dowodów tę winę potwierdzających. Nie sprzyja to obiektywnemu prowadzeniu śledztwa i utrudnia wykrycie prawdziwego sprawcy. Fakt, że to prokurator przedstawia sądowi okoliczności wskazujące na konieczność zastosowania tymczasowego aresztowania, powoduje, iż jego punkt widzenia ma znaczenie dominujące. Jednym z dowodów na taką konieczność bywa depozycja tzw. „małego świadka koronnego" (art. 60 par. 3 i 4 kk), która jest często przyjmowana bezkrytycznie tak przez organy ścigania, jaki i sądy. Dlatego również w tym zakresie konieczna jest, oczekiwana przez doktrynę, nowelizacja przepisów kpk w tym zakresie. Nadużywania tymczasowego aresztowania dowodzą przegrywane stale przez Polskę sprawy przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Już dziś ok. 11% populacji osadzonych w jednostkach penitencjarnych stanowią osoby tymczasowo aresztowane.
Dlaczego trzeba to zmienić? Opisowy przykład dysfunkcji	Wolność osobista jest jednym z najważniejszych dóbr człowieka. Pozbawienie wolności niesie za sobą szereg dolegliwych, często nieodwracalnych, skutków w postaci m.in. rozpadu rodziny, utraty majątku, upadku prowadzonych firm, a także utraty zdrowia (także psychicznego). Dlatego decyzja o pozbawieniu wolności powinna być rygorystycznie kontrolowana przez niezawisły sąd, a sąd przez społeczeństwo. Tymczasem mimo formalnych zapisów prawnych sądy prawie automatycznie akceptują wnioski prokuratorów w zakresie tymczasowego i na długi czas pozbawiają wolności osoby podejrzane, które aż do skazania lub uniewinnienia są przecież objęte domniemaniem niewinności. Konieczne jest zatem wzmocnienie pozycji podejrzanego oraz utrudnienie sądom łatwego stosowania tymczasowego aresztowania, które zgodnie z przepisami ma być ostatecznym środkiem (bo najbardziej inwazyjnym) zapewniającym właściwy przebieg postępowania karnego. Inaczej w dalszym ciągu będziemy mieć do czynienia z sytuacjami, w których podejrzany zostaje zatrzymany, a następnie po wniosku prokuratora, i bez wnikliwej analizy sądu, aresztowany od razu na 3 miesiące, po czym jego pozbawienie wolności będzie przedłużane, gdy tymczasem postępowanie karne prowadzone jest przewlekle i żadne istotne czynności z aresztowanym nie są już konieczne do przeprowadzenia. W tym czasie upadnie lub bardzo straci na wartości jego przedsiębiorstwo, straci on środki do życia, rozpadnie się jego rodzina, a po ew. uniewinnieniu, będzie on mógł rozpocząć walkę o stosowne odszkodowanie i

	zadośćuczynienie, która będzie trwać latami. Na koniec całe społeczeństwo zapłaci za zniszczone przez państwo życie.
Propozycja rozwiązania	Konieczne są takie zmiany prawne, które utrudnią sądom bezrefleksyjne stosowanie tymczasowego aresztowania. Można to uzyskać poprzez wzmocnienie kontroli nad orzekaniem o areszcie (jawność posiedzeń aresztowych, obowiązek obecności na posiedzeniu podejrzanego, szybszy dostęp do akt aresztowych obrońcy, żeby mógł się realnie przeciwstawić żądaniom prokuratora), ograniczenie tych przesłanek tymczasowego aresztowania, które pozwalają na automatyczne stosowanie tego środka oraz modyfikacja roli tzw. „małego świadka koronnego" jako dostarczyciela dowodów winy podejrzanego.
Propozycja brzmienia regulacji	Projekt regulacji został przedstawiony w załączniku.
Ocena skutków regulacji; w tym wskazanie tego czy przewidywany jest efekt netto plus /minus dla budżetu czy też efekt będzie neutralny?	**Jakie będą korzyści?** zwiększenie merytorycznej kontroli nad tymczasowym aresztowaniem zwiększenie gwarancji proceduralnych dla strony postępowania karnego przeciwdziałanie przewlekłości postępowań zredukowanie wypłat ze Skarbu Państwa dla niesłusznie pozbawionych wolności obywateli pogłębienie zaufania do Państwa **Jakie będą koszty?** Postulowana zmiana nie powinna generować kosztów w sferze finansów publicznych.
Czy propozycja zmian związana jest z ryzykiem powstania negatywnych skutków dla jakiejkolwiek grupy społecznej?	NIE – zgodnie z naszą najlepszą wiedzą postulowane rozwiązanie nie jest związane z wystąpieniem takiego ryzyka.
Najlepsze praktyki w innych jurysdykcjach unijnych	W państwach UE występują różne modele postępowań karnych. Trudno więc o wskazanie dobrych praktyk stosowania tymczasowego aresztowania, które mogłyby zostać implementowane do polskiego systemu prawnego. Można jedynie wskazać, że w niektórych krajach romańskiej kultury prawnej ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie granicy czasowej, powyżej której nie można już przedłużyć tymczasowego aresztowania.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY –** bazując na powyższym postulacie deregulacyjnym - postuluje wprowadzenie takich rozwiązań, jak:

■ **ograniczenie tych przesłanek tymczasowego aresztowania, które pozwalają na automatyczne stosowanie tego środka zapobiegawczego;**

- postulujemy zaostrzenie przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania z aktualnej „uzasadnionej obawy”[29] na występowanie obiektywnego i realnego zagrożenia. że podejrzany ucieknie lub ukryje się, czy też będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień, czy też w inny bezprawny sposób utrudniał przebieg postępowania karnego;

■ **wprowadzenie gwarancji procesowych dla podejrzanego;**

- postulujemy to, by zapewniona została jawność tzw. posiedzeń aresztowych, gdzie jawnymi – zgodnie z konstytucyjną zasadą jawnego rozstrzygania o wolności człowieka – będą tak posiedzenia w przedmiocie zastosowania, przedłużenia stosowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie stosowania tego środka zapobiegawczego;

- podobnie postulujemy to, by odpis wniosku prokuratora o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania był doręczany do podejrzanego, a tym samym by podejrzany – jak i obrońca podejrzanego – miał możliwość efektywnego przygotowania się do obrony, a tym samym poprzez wyeliminowanie aktualnej sytuacji, w której to prawo podejrzanego do obrony jest w istocie prawem iluzorycznym;

■ **ograniczenie ryzyka wydłużania tymczasowego aresztowania w rezultacie przewlekłego prowadzenia postępowania czy bezczynności organów ścigania;**

- postulujemy wprowadzenie zasady ogólnej – wzorowanej na art. 5 ust. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – zgodnie z którą tymczasowo aresztowany zostałby wyposażony w prawo do tego, by jego sprawa została rozpoznana przez sąd powszechny w rozsądnym terminie, zaś gdyby było to niemożliwe by odpowiadał jako wolny człowiek;

[29] Środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo; por. szerzej: Postanowienie SN z dnia 14 maja 2025 r.; sygnatura: II KZ 18/25; LEX;

■ **stosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania z uwzględnieniem zasady *ultima ratio***

- postulujemy stosowanie środków zapobiegawczych z uwzględnieniem ich gradacji, a tym samym z uwzględnieniem bezwzględnego pierwszeństwa środka najmniej dolegliwego i stanowiącego najmniejszą ingerencję w sferę praw i wolności oskarżonego, jak również z uwzględnieniem tego, że bardziej dolegliwy środek zapobiegawczy może znaleźć zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy ten mniej dolegliwy okazałby się być niewystarczająco skuteczny;

■ **wzmocnienie kontroli nad orzekaniem przez sąd o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego;**

- postulujemy wprowadzenie obowiązku obecności na posiedzeniu podejrzanego;
- postulujemy szybszy dostęp do akt aresztowych obrońcy, tak żeby obrońca mógł realnie przygotować się i przeciwstawiać żądaniom prokuratora (gdzie akta byłyby dostępne obligatoryjnie w postaci elektronicznej, a samo udostępnienie następowałoby w terminie umożliwiającym realne i efektywne przygotowanie się do obrony, co byłoby funkcją złożoności sprawy oraz obszerności zgromadzonych akt);

■ **modyfikacja roli tzw. „małego świadka koronnego" jako dostarczyciela dowodów winy podejrzanego;**

- postulujemy to, by tzw. „mały świadek koronny" ponosił odpowiedzialność karną za dostarczenie nieprawidłowego lub nieprawdziwego materiału dowodowego.

W ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** wdrożenie powyższego rozwiązania będzie generowało wyłącznie korzyści, takie jak:

- **zwiększenie gwarancji procesowych dla strony postępowania karnego;**
- **zwiększenie gwarancji dla sfery praw i wolności strony postępowania karnego;**
- **zwiększenie zaufania obywateli do państwa i prawa;**
- **stosowanie tymczasowego aresztowania zgodnie z zasadą *ultima ratio;***
- **brak negatywnego wpływu środka zapobiegawczego na sferę osobistą, rodzinną i biznesową podejrzanego/oskarżonego;**
- **wyeliminowanie „automatyzmu" w zakresie stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania;**
- **zwiększenie merytorycznej kontroli sądów nad tymczasowym aresztowaniem**
- **przeciwdziałanie przewlekłości i bezczynności w ramach postępowań karnych;**
- **zredukowanie wypłat ze Skarbu Państwa dla osób, wobec których tymczasowe aresztowanie zostało nadużyte;**
- **poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Rzeczypospolitej Polskiej, jako otoczenia do prowadzenia działalności gospodarczej, które charakteryzuje się pewnością prawa.**

Zespól inicjatywy **SprawdzaMY** nadmienia, że wprowadzenie powyższego rozwiązania nie jest związane z ryzykiem powstania jakichkolwiek kosztów dla społeczeństwa i gospodarki, czy też dla sfery finansów publicznych.

Co więcej brak nadużywania tymczasowego aresztowania istotnie obniży koszty związane z utrzymywaniem tymczasowo aresztowanych (gdzie aktualnie 11% populacji osób pozbawionych wolności to osoby tymczasowe aresztowane), jak również istotnie obniży koszty związane z odszkodowaniami i zadośćuczynieniami z tytułu nadużywania tymczasowego aresztowania.

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** wskazuje przy tym, że tożsame rozwiązanie i korzyści z nim związane były postulowane przez prawodawcę w Druku Sejmowym nr 935, tj. w istocie w Ustawie z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych ustaw[30], która to Ustawa została następnie – w dniu 13 marca 2026 r. - zawetowana przez Prezydenta RP – Karola Nawrockiego.

Konieczne przy tym – niejako na marginesie prowadzonych rozważań – jest podkreślenie, że *ratio* rzeczonego weta była negatywna ocena Prezydenta RP wobec postulowanych zmian dotyczących środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (tym samym zespół inicjatywa **SprawdzaMY** podkreśla, że z uzasadnienia do rzeczonego weta wynika to, że Prezydent RP nie ma zastrzeżeń do konieczności nowelizacji przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie tymczasowego aresztowania). Weto Prezydenta RP było indukowane negatywną oceną Prezydenta RP w przedmiocie pozostałych zmian wprowadzanych do systemu prawa na mocy norm wyżej powołanej ustawy (jak np. przepisów dotyczących instytucji tzw. małego świadka koronnego)[31].

Tym samym – w ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** - nawet w sytuacji, w której Prezydent RP referował w uzasadnieniu prezydenckiego weta do instytucji tymczasowego aresztowania, to w istocie referował nie do instytucji procesowej, ale do przepisów prawa materialnego, które zostały tak skonstruowane w funkcji zagrożenia odpowiedzialnością karną, że wyłączałyby w ogólności możliwości zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w przypadku szeregu przestępstw.

Najlepszym potwierdzeniem powyższego jest – w ocenie zespołu inicjatywy **SprawdzaMY** – to, że następnie Prezydent RP złożył do Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw [32] , w którym to projekcie przedstawił znowelizowane przepisy ustawy Kodeks postępowania karnego, które nakierowane są na

[30] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Akt prawny
[31] Por. szerzej: Szef KPRP o wecie do noweli Kodeksu postępowania karnego \ Kancelaria \ Aktywność Ministrów \ Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
[32] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2026/3/27/2abdef80050b5e1918c79e8572aebba3/Uzasadnienie%20do%20projektu%20ustawy%20o%20zmianie%20ustawy%20%E2%80%93%20Kodeks%20post%C4%99powania%20karnego%20.pdf

ograniczenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania[33].

Prezydent RP w wyżej powołanym projekcie wskazał w szczególności to, że: *Szczególna dolegliwość tymczasowego aresztowania wynikająca z jego ingerencji w sferę wolności człowieka powinna skłaniać do jego rozważnego stosowania. Ta konkluzja jawi się jako oczywista, jeżeli zważyć to, że ustawodawca nakazuje w art. 257 § 1 k.p.k. traktować areszt tymczasowy jako ultima ratio, wprowadzając zasadę minimalizacji środka zapobiegawczego. Mimo tego rozwiązania, dane statystyczne wskazują na drastyczny wzrost stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, zwłaszcza z powołaniem się na przesłankę szczególną określoną w art. 258 § 2 k.p.k. Dążąc do ograniczenia stosowania tego środka, a także mając na względzie wzrost ustawowego zagrożenia kar, który nastąpił z dniem 1 października 2023 r., koniecznym jest proponowane podniesienie, w ramach tej przesłanki szczególnej, górnej granicy kary pozbawienia wolności z 8 na 10 lat. Decyzja o tymczasowym aresztowaniu z tej przyczyny nie może być podejmowana automatycznie, ale trzeba rozważyć, czy nie zachodzą w sprawie takie okoliczności, które wskazują, że w rzeczywistości pomimo grożącej oskarżonemu surowej kary w danym wypadku nie występuje uzasadniona obawa utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w art. 258 § 1 k.p.k.*[34]

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** przedstawia poniżej projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego, który to projekt stanowi normatywną postać realizacji wyżej powołanego postulatu deregulacyjnego i który to projekt stanowi ewolucję projektów, o których była mowa w części I. niniejszego opracowania.

[33] Dokument dostępny jest pod adresem internetowym: Prezydencka inicjatywa ws. zmian w Kodeksie postępowania karnego \ Prawo \ Inicjatywy ustawodawcze \ Oficjalna strona Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
[34] *Ibidem.*

V. Projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego.

Niżej przedstawiony projekt nowelizacji został opracowany przez dra P. Kładocznego, na podstawie już istniejących propozycji, m.in.: Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, projektu poselskiego klubu Polska 2050, projektu poselskiego klubu Konfederacja, projektu poselskiego klubu Koalicja Obywatelska, ustawy nowelizującej Kodeks postępowania karnego zawetowanej przez Prezydenta RP oraz projektu Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego.

Prezentowany projekt został następnie skonsultowany z prof. M. Małeckim z Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego.

Projekt

U S T A W A

z dnia … 2026 r.

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2024 r. poz. 37, 1222 i 1248) wprowadza się następujące zmiany:

1) **w art. 40 § 1 dodaje się pkt 11 w brzmieniu: „11) orzekł o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego w toku postępowania przygotowawczego.”**

2) **w art. 73 dodaje się § 5 w brzmieniu:**

„§ 5. Na zarządzenia w sprawach, o których mowa w § 2 i 3 przysługuje zażalenie. Sąd rozpoznaje zażalenie w terminie 3 dni.”

3) **art. 95b § 2 otrzymuje brzmienie:**

„§ 2. Jawne są posiedzenia, o których mowa w art. 249 § 5, art. 339 § 3 pkt 1, 2 i 5, art. 340, art. 341, art. 343 § 5, art. 343a, art. 603, art. 607l § 1, art. 607s § 3, art. 611c § 4 i art. 611ti § 1. W wypadku posiedzenia, o którym mowa w art. 249 § 5, sąd może z urzędu albo

na wniosek oskarżonego lub prokuratora obecnego na posiedzeniu wyłączyć jego jawność ze względu na dobro postępowania.”;

4) w art. 143 w § 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) zaznajomienie podejrzanego z materiałami zebranymi w postępowaniu przygotowawczym oraz udostępnienie podejrzanemu i jego obrońcy akt sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania;”;

5) w art. 156:

a) w § 5 dodaje się zdanie siódme w brzmieniu:

„Na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy prokurator udostępnia akta w postaci elektronicznej.”,

b) § 5a otrzymuje brzmienie:

„§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku oraz umożliwia się sporządzanie odpisów lub kopii tych akt, w tym za pomocą własnych urządzeń technicznych.”,

c) po § 5a dodaje się § 5aa w brzmieniu:

„§ 5aa. Podejrzany i jego obrońca, w przypadku o którym mowa w § 5a, może wystąpić z wnioskiem o udostępnienie całości akt sprawy i możliwości sporządzenia odpisów lub kopii tych akt, w tym za pomocą własnych urządzeń technicznych. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio.”;

6) art. 159 otrzymuje brzmienie:

„Art. 159. Na odmowę udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym, w tym na postanowienie prokuratora o utrzymaniu w mocy zarządzenia prowadzącego postępowanie o odmowie udostępnienia akt oraz sporządzenia odpisów lub kopii przysługuje stronom oraz zatrzymanemu zażalenie; na zarządzenie prokuratora zażalenie przysługuje do sądu.”;

7) art. 168a otrzymuje brzmienie

„Art. 168a. Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.”;

8) w art. 182 § 3 otrzymuje brzmienie:

„Prawo odmowy zeznań przysługuje także świadkowi, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem. Nie dotyczy to osoby, o której mowa w art. 60 § 3 Kodeksu karnego.”

9) po art. 245 § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Na żądanie osoby zatrzymanej, która nie ma obrońcy i pozostaje pozbawiona wolności, sąd wyznacza niezwłocznie obrońcę z urzędu do kontaktu przed przesłuchaniem, do udziału w przesłuchaniu oraz udziału w posiedzeniu w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania. Zarządzenie w tym przedmiocie może wydać także referendarz sądowy.”

10)w art. 250:

a) § 1 otrzymuje brzmienie: „Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu. Każdy aresztowany ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania."

b) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy. Równocześnie prokurator poucza podejrzanego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Sąd może zarządzić doprowadzenie podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, a zarządza jego doprowadzenie na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy.”

c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Składając wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”;

11)po art. 250 dodaje się art. 250a i 250 b w brzmieniu:

„Art. 250a. Sąd, rozpoznając wniosek w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania, dokonuje jego kontroli, również w zakresie przyjętego przez prokuratora opisu czynu oraz zawartej we wniosku kwalifikacji prawnej.”

Art. 250b. § 1. Sąd rozpoznaje wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania niezwłocznie, nie później jednak niż przed upływem 24 godzin od jego złożenia.

§ 2. Udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania jest obowiązkowy. Niestawiennictwo prokuratora uważa się za cofnięcie wniosku. W takim przypadku sąd pozostawia wniosek bez rozpoznania.

§ 3. Na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu. Zarządzenie może wydać także referendarz sądowy. Niestawiennictwo obrońcy zawiadomionego o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy.

§ 4. Posiedzenie rozpoczyna się od odczytania przez prokuratora wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz zwięzłego przedstawienia uzasadnienia tego wniosku, wraz ze wskazaniem powodów, dla których inne środki zapobiegawcze w ocenie prokuratora nie są wystarczające dla prawidłowego zabezpieczenia przebiegu postępowania. Prokurator przedstawia również uzasadnienie dla wskazanego we wniosku terminu stosowania tymczasowego aresztowania wraz z wykazem czynności, które planuje przeprowadzić w okresie stosowania tego środka.

§ 5. Przewodniczący, po odczytaniu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, poucza oskarżonego o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.”;

12)w art. 252 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania sąd rozpoznaje w składzie trzech sędziów”.

13)w art. 257 uchyla się § 3;

14)w art. 258:

a) § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi uzasadniona realna obawa:

1) ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości;

2) że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.”

b) uchyla się § 2.

15) uchyla się art. 258a

16) w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”,

17) w art. 261 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane w zdaniu pierwszym, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.”;

18) w art. 263:

a) w § 1 wyrazy „3 miesiące” zastępuje się wyrazami „1 miesiąc”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy. Sąd przedłużając tymczasowe aresztowanie oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.”,

c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Prokurator, składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania, wskazuje szczegółowo czynności podjęte w czasie stosowania tego środka, okoliczności uzasadniające jego dalsze stosowanie oraz czynności konieczne do przeprowadzenia w trakcie wnioskowanego czasu tymczasowego aresztowania.”,

d) po § 2a dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2b. Prokurator składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy.”

e) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.”,

f) po § 4b dodaje się § 4c w następującym brzmieniu:

„§ 4c. Sąd odmawia przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku, w którym prokurator bez uzasadnionego powodu nie przeprowadził planowanych czynności procesowych na wcześniejszym etapie stosowania tego środka.”,

g) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Na postanowienie sądu apelacyjnego wydane na podstawie § 4 przysługuje zażalenie do sądu apelacyjnego.”;

19) w art. 266:

a) uchyla się § 1a,

b) uchyla się § 3;

20) w art. 374 po § 1a dodaje się § 1b w brzmieniu:

„§ 1b. Obecność osoby określonej w art. 60 § 3 Kodeksu karnego podczas czynności, o których mowa w art. 385 i art. 386, jest obowiązkowa.”;

21) w art. 540 w § 1 w pkt 2 w lit. c kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) skazany, do którego zastosowano przepis art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego, nie potwierdził w postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie informacji.”;

22) w art. 540a uchyla się pkt 1.

Uzasadnienie

1. Celem projektowanej nowelizacji jest reforma środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.
2. Obowiązujący stan prawny i wynikająca z niego praktyka sądowa wymagają pilnego dostosowania do standardów wyznaczanych przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej oraz wiążące akty prawa międzynarodowego, w tym Europejską Konwencję Praw Człowieka. Stan prawny i ukształtowane na jego gruncie praktyki dotyczące tymczasowego aresztowania w Polsce są przedmiotem krytyki na poziomie instytucjonalnym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – zob. m.in. wyrok ETPC z dnia 3.02.2009 r. w sprawie Kauczor przeciwko Polsce, skarga nr 45219/06, wyrok ETPC z dnia 6.02.2007 r. w sprawie Garycki przeciwko Polsce, skarga nr 14348/02 czy 10 wyroków skoncentrowanych wokół wyroku ETPC z dnia 18.10.2018 r. w sprawie Burża przeciwko Polsce, skarga nr 15333/16, zob. A. Klepczyński, K. Wiśniewska, w: P. Kładoczny, K. Wiśniewska (red.), Wyrok w Strasbourgu to nie koniec! Raport na temat wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Warszawa 2020, s. 27-30.
3. Mankamenty przepisów dotyczących tymczasowego aresztowania wskazywane są w ramach krajowego systemu ochrony praw obywatela, sprawowanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich – zob. m.in. pismo RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 stycznia 2024 r. w przedmiocie problematyki związanej z praktyką stosowania oraz przedłużania tymczasowego aresztowania.
4. Omawiana instytucja prawna jest przedmiotem krytyki w licznych opracowaniach naukowych, raportach prezentujących dane statystyczne oraz ekspertyzach opublikowanych na przestrzeni ostatnich lat – zob. S. Tarapata, D. Zając, W. Górowski, M. Słomka, Tymczasowe aresztowanie w Polsce. Dlaczego jest źle? Jak powinno być? Analiza prawna na tle przepisów państw Europy, red. M. Małecki, Kraków 2023; Z. Ganczewska, P. Kładoczny, P. Kubaszewski, B. Wiercziński, O standardzie, który się nie przyjął (w Polsce). Praktyka stosowania tymczasowego aresztowania w świetle przepisów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, red. P. Kładoczny, Warszawa 2023; B. Pilitowski (oprac.), Aktualna praktyka stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce. Raport z badań empirycznych. Toruń 2019; A. Klepczyński, P. Kładoczny, K. Wiśniewska, Tymczasowe aresztowanie.

(Nie)tymczasowy problem. Analiza aktualnej praktyki stosowania tymczasowego aresztowania. Warszawa, 2019; P. Karlik, B. Pilitowski, Stosowanie tymczasowego aresztowania. Analiza praktyczna, red. B. Pilitowski, Warszawa 2022; M. Gnusowski (oprac.), Ocena przepisów i standardów stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce przez adwokatów i aplikantów adwokackich, Warszawa 2023; B. Pilitowski, A. Rekowska, Z. Branicka, J. Michalski, M. Hoffman, Stosowanie tymczasowego aresztowania w Polsce. Wyniki badań ilościowych i jakościowych, red. B. Pilitowski, Toruń 2024; Z. Ganczewska, W. Górowski, P. Kładoczny, P. Kubaszewski, M. Małecki, B. Wiercziński, M. Słomka, S. Tarapata, D. Zając Tymczasowe aresztowanie. Standardy, które nie przyjęły się w Polsce. Dlaczego jest źle? Jak powinno być?, Kraków 2024.

5. Tymczasowe aresztowanie jest najdotkliwszym spośród środków zapobiegawczych. Polega na objęciu przez państwo daleko idącej kontroli nad człowiekiem, zaś reżim jego wykonywania swoją dolegliwością wykracza nawet poza standardowe ramy warunków odbywania kary pozbawienia wolności.
6. Tymczasowe aresztowanie nie jest karą, jego stosowanie nie może być uznawane i traktowane jako odpłata za wyrządzone zło, lecz ma jedynie zabezpieczać prawidłowy tok sprawy karnej do wydania wyroku i ewentualnego rozpoczęcia wykonywana kary przez skazanego.
7. Omawiany środek zapobiegawczy jest pozbawieniem człowieka wolności, czyli bardzo dotkliwą ingerencją w dobra osobiste obywatela (zob. T. Sroka. Prewencyjne pozbawienie wolności, Kraków 2022, s. 26 i n.).
8. Środek ten stosowany jest wobec osoby w świetle prawa niewinnej – w tym wypadku ingerencja państwa w prawa i wolności człowieka musi ściśle wypełniać konstytucyjne zasady proporcjonalności, celowości i konieczności.
9. Tymczasowe aresztowanie jako instytucja prawna nie jest środkiem dla zapewnienia komfortu pracy policji i prokuratury, lecz sytuacją, w ramach której system prawny zakłada, iż na organach ścigania zaczynają ciążyć dodatkowe obowiązki, w szczególności konieczność prowadzenia czynności procesowych w sposób zaplanowany, celowy i szybki.
10. Przetrzymywanie obywatela w areszcie uzasadnione jest wyłącznie wtedy, gdy organy ścigania realizują w prawidłowy sposób swoje kompetencje. Szczególną rolę w procesie stosowania tymczasowego aresztowania spełnia niezależny sąd,

który powinien weryfikować, czy zastosowanie i utrzymywanie izolacyjnego środka zapobiegawczego jest usprawiedliwione okolicznościami sprawy i sposobem prowadzenia czynności przez organy władzy.

11. Powinien on także zbadać, czy zastosowanie tymczasowego aresztowania spełnia wynikający z Konstytucji test proporcjonalności. Zakłada on, że jednostka może być ograniczony w swych prawach lub wolnościach jedynie wówczas, gdy jest to konieczne, celowe (celem tym jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania) oraz proporcjonalne.
12. Proponowana nowelizacja stanowi pierwszy i niezbędny krok w kierunku dostosowania instytucji tymczasowego aresztowania do podstawowych wymogów ukształtowanych przez współczesne standardy europejskie. Kompleksowa reforma przepisów dotyczących szeroko rozumianej polityki penalnej państwa powinna zmierzać do wydobycia wymiaru sprawiedliwości ze społecznej, organizacyjnej oraz prawnej zapaści, wywołanej latami zaniedbań, ignorowania głosów środowisk eksperckich i traktowania tego obszaru kompetencji państwa jedynie jako narzędzia do budowania politycznego poparcia.
13. Konieczna jest kompleksowa reforma systemu prawa karnego (procesowego, materialnego i wykonawczego), pozwalająca na wyposażenie wymiaru sprawiedliwości w doskonalsze narzędzia zabezpieczenia toku postępowania karnego, sprzyjająca zarazem powstawaniu wartościowych wzorców postępowania, co jest jednym z celów proponowanych regulacji.
14. Mając na uwadze powyższe założenia, przedkładany projekt zmierza do reformy instytucji tymczasowego aresztowania jako priorytetowego wyzwania w obszarze szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości.
15. W art. 40 § 1 k.p.k. proponuje się dodanie punktu 11, dającego podstawę do wyłączenia od orzekania w sprawie sędziego, który stosował lub przedłużał tymczasowe aresztowanie wobec oskarżonego w toku postępowania przygotowawczego. Sędzia orzekający o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wyrabia sobie zdanie na temat sprawy, stając się w pewnym sensie związany własnym zapatrywaniem.
16. Ma to istotne konsekwencje nie tylko dla oceny sprawstwa danego czynu, ale także dla późniejszego wymiaru kary za przypisany czyn. Jeśli dany sędzia zdecydował się zastosować czy przedłużyć stosowanie aresztu na określony czas, to istnieje

ryzyko, że ewentualny wymiar kary będzie dopasowywany do jego wcześniejszych decyzji.

17. Potrzeba wyłączenia sędziego stosującego areszt na etapie przedsądowym od orzekania w sprawie ma bardzo silne oparcie w psychologii. Jednym z najczęściej popełnianych błędów poznawczych jest efekt potwierdzenia. Człowiek ma tendencję do preferowania informacji, które potwierdzają wcześniej otrzymane dane i wyprowadzone na ich podstawie wnioski, bez względu na to, czy informacje te były prawdziwe, a wnioski prawidłowe.
18. Proponowana regulacja ma także związek z projektowanym art. 250a k.p.k., zgodnie z którym sąd rozpoznając wniosek w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania, ma dokonywać jego kontroli również w zakresie opisu czynu oraz zawartej we wniosku kwalifikacji prawnej.
19. Decyzje podjęte w tej materii w przedjurysdykcyjnej fazie procesu nie powinny rzutować na ocenę czynu i kwalifikacji prawnej, gdy sąd będzie przypisywał sprawcy odpowiedzialność karną. Również w tym kontekście gwarancją niezależnego rozpatrzenia sprawy w rozumieniu art. 45 Konstytucji jest jej rozpatrywanie przez sędziego, który nie decydował wcześniej o stosowaniu środka zapobiegawczego.
20. W art. 73 k.p.k. proponuje się dodanie § 5 w brzmieniu: „Na postanowienia, o których mowa w § 2 i § 3 przysługuje zażalenie. Sąd rozpoznaje zażalenie w terminie 3 dni”. Projektowany przepis wprowadza do Kodeksu postępowania karnego dwie zasadnicze zmiany. Projekt przewiduje wprowadzenie możliwości wniesienia zażalenia na zastrzeżenie prokuratora poczynione w toku postępowania przygotowawczego w przedmiocie osobistej obecności lub osoby przez niego upoważnionej podczas porozumiewania się przez tymczasowo aresztowanego ze swym obrońcą oraz kontrolę korespondencji podejrzanego z obrońcą w ciągu 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania podejrzanego.
21. Wolą ustawodawcy zastrzeżenia te mogą zostać wydane jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach oraz w sytuacji, w której wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego.
22. Aktualny stan prawny nie przewiduje możliwości zewnętrznej kontroli decyzji podjętej przez prokuratora w tym przedmiocie, w odróżnieniu do Kodeksu

postępowania karnego z 1969 r., który w analogicznej regulacji, w art. 64 § 3 wprowadzał możliwość zaskarżenia zastrzeżenia prokuratora do sądu.

23. Brak istnienia paralelnej regulacji w Kodeksie postępowania karnego z 1997 r. stał się przedmiotem orzeczenia m.in. Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 17 lutego 2004 r., w sprawie o sygn. SK39/02, pierwotnie uznał brak możliwości złożenia zażalenia do sądu na zastrzeżenie prokuratora co do swobody kontaktu podejrzanego z obrońcą za zgodne z Konstytucją, w świetle limitacji możliwości stosowania tego ograniczenia do okresu 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania oraz istnienia wewnętrznej kontroli nad decyzjami procesowymi prokuratora, sprawowanej przez Prokuratora Generalnego i podległych mu prokuratorów, jak i ze względu na możliwość wniesienia skargi na czynności lub zachowanie prokuratora, którą rozpoznaje jego przełożony.
24. W opinii projektodawców w orzeczeniu Trybunału określony został minimalny standard ochrony prawa do obrony, który zdezaktualizował się na przestrzeni ostatnich lat, głównie ze względu na zmianę ustrojowej pozycji prokuratury, konsekwencją czego stało się m.in. znaczne zmniejszenie niezależności prokuratorów względem przełożonych oraz Prokuratora Generalnego – Ministra Sprawiedliwości.
25. Propozycja stanowi odpowiedź na zakreślony w treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego minimalny standard ochrony prawa do obrony podejrzanego w kontekście ograniczenia swobody kontaktu z obrońcą, aktualizując jego zakres i poziom w oparciu o istotę argumentów przytoczonych w rozstrzygnięciu przez skład orzekający. Regulacja podnosi zatem poziom ochrony wartości konstytucyjnych w omawianym zakresie.
26. Projektowana regulacja w konsekwencji wymaga również zmiany formalnego charakteru zastrzeżenia wymienionego w art. 73 § 2 i § 3 k.p.k., które w praktyce dotąd było wydawane w formie zarządzenia (taką formę przewidziano wprost w § 112 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, Dz. U. Nr 38, poz. 163 z późn. zm., obowiązującego do 12 marca 2007 r.).
27. Choć ustawodawca w Kodeksie postępowania karnego nie wprowadza *expressis verbis* szczegółowego rozróżnienia pomiędzy wagą postanowień i zarządzeń, w

doktrynie przyjmuje się powszechnie, że zarządzenia mają przede wszystkim charakter związany z kierowaniem tokiem postępowania, podczas gdy postanowienia stanowią rozstrzygnięcia w przedmiocie m.in. praw osób uczestniczących w postępowaniu.

28. Nie ulega wątpliwości, że zastrzeżenia prokuratora określone w art. 73 § 2 i § 3 w istocie zmierzają do inwazyjnej, choć temporalnej, ingerencji organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze w prawo do obrony podejrzanego, a także sprowadzają się do podejmowania decyzji o prawach i wolnościach konstytucyjnych.
29. Skłania to do przesądzenia wprost w Kodeksie postępowania karnego o właściwej formie rzeczonych zastrzeżeń – jako postanowień.
30. W art. 95b § 2 (i analogicznie art. 250b § 5) projektodawcy postulują wprowadzenie zasady jawności posiedzeń w przedmiocie zastosowania, przedłużenia stosowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania, dopuszczając jednocześnie wyjątek w postaci możliwość wyłączenia jawności takiego posiedzenia ze względu na dobro postępowania.
31. Prawo do wolności osobistej jest jednym z najważniejszych praw człowieka. W połączeniu z prawem do bezpieczeństwa osobistego (zob. art. 5 ust. 1 in fine Europejskiej Konwencji Praw Człowieka) „obie te wartości gwarantują wolność każdego od arbitralności organów władz publicznych, chronią każdego od strachu przed własnym państwem, w tym także przed motywowanym politycznie pozbawieniem wolności w jakiejkolwiek formie” (wyrok TK z 1 marca 2011 r., P 21/09).
32. Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Standard ten został powtórzony przez ustawodawcę w art. 42 § 2 p.u.s.p., zgodnie z którym: „Sądy rozpoznają i rozstrzygają sprawy w postępowaniu jawnym”.
33. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie przeprowadzał wykładnię konstytucyjnego pojęcia „sprawy”, odnosząc je nie tylko do kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego, ale także do postępowań incydentalnych (wyrok TK z 11 czerwca 2002 r., SK 5/02; wyrok TK z 6 grudnia 2004 r., SK 29/04; wyrok TK z 10 czerwca

2008 r., SK 17/07; wyrok TK z 13 lipca 2009 r., SK 46/08; wyrok TK z 22 marca 2017 r., SK 13/14).

34. W ocenie Trybunału gwarancje praw jednostki zawarte w art. 41 ust. 2 i art. 45 Konstytucji uzupełniają się wzajemnie, zatem zarówno orzekanie o zastosowaniu środka polegającego na pozbawieniu wolności, jak i decydowanie przez sąd o dalszym stosowaniu tego rodzaju środka należy uznać za „sprawę" w rozumieniu art. 45 Konstytucji (zob. P. Hofmański, S. Zabłocki, Pozbawienie wolności w toku procesu karnego. Wybrane aspekty konstytucyjne i prawnomiędzynarodowe [w]: Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, red. J. Skorupka, Warszawa 2009, s. 518).
35. Artykuł 95b, ustanawiający zasadę niejawności posiedzeń, został wprowadzony w życie ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013, poz. 1247). Do tego czasu, choć kwestia ta nie była jednoznacznie uregulowana w k.p.k., jawność posiedzeń – także w formie jawności zewnętrznej – wynikała z orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. uchwała SN z 25 marca 2004 r., I KZP 46/03; uchwała 7 sędziów SN z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 26/11).
36. W uchwale I KZP 26/11 Sąd Najwyższy zauważył ponadto, że: „Pojęcie «sprawa», interpretowane przy uwzględnieniu treści art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, oznacza sprawę w zakresie głównego przedmiotu postępowania, a także kwestii incydentalnej, która związana jest z możliwą ingerencją w sferę podstawowych praw zagwarantowanych przepisami Konstytucji".
37. Norma zawarta w art. 95b pozostała w k.p.k. pomimo wycofania się przez ustawodawcę z kontradyktoryjnego modelu postępowania karnego i uchylenia części przepisów wprowadzonych nowelizacją z dnia 27 września 2013 r.
38. Postulowane zmiany stanowią realizację standardu konstytucyjnego, wprowadzając zasadę jawnego rozstrzygania o wolności człowieka także w sferze jawności zewnętrznej. Społeczna kontrola funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w zakresie stosowania tymczasowego aresztowania stanowić będzie niezbędny filar ochrony jednostek przed arbitralnością władzy w tym obszarze.

39. Może także – obok wprowadzenia kolegialności składu sędziowskiego – przyczynić się do ograniczenia automatycznego orzekania o tymczasowym aresztowaniu przez sądy (zob. uwagi do art. 252 § 1a). Wprowadzenie jawności posiedzeń aresztowych ma na celu zagwarantowanie transparentności, równocześnie zwiększając element presji na aktorów postępowania (sędziów, prokuratorów i obrońców) w celu lepszego przygotowania się wobec potencjalnej obecności widowni.
40. Zdaniem projektodawców, wprowadzenie jawności posiedzeń umożliwiłoby lepsze pokazanie społeczeństwu praktyki stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, nie wprowadzając przy tym żadnego ryzyka dla naruszenia prawidłowego toku postępowania. Projektowane zmiany przewidują także wyjątek od ogólnej zasady jawności posiedzeń dotyczących stosowania tymczasowego aresztowania w postaci możliwość wyłączenia jawności ze względu na dobro postępowania, z urzędu albo na wniosek podejrzanego lub prokuratora obecnego na posiedzeniu.
41. Taka regulacja jest konieczna ze względu na normy zawarte w art. 45 ust. 2 i 31 ust. 3 Konstytucji.
42. W art. 143 k.p.k. projektodawcy proponują uzupełnienie p. 8) § 1 o „udostępnienie podejrzanemu i jego obrońcy akt sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania”. Istotą tej zmiany jest konieczność zaprotokołowania tejże czynności, by nie było wątpliwości, że czynność ta została rzeczywiście wykonana.
43. W art. 156 k.p.k. projektodawcy postulują wprowadzenie dwóch zasadniczych modyfikacji, których celem jest poprawienie dostępności akt postępowania przygotowawczego dla podejrzanego oraz jego obrońcy.
44. W § 5 proponuje się dodanie obowiązku udostępnienia podejrzanemu lub jego obrońcy, na wniosek, akt postępowania w formie elektronicznej. Konstrukcja przepisu pozostawia możliwość udostępnienia akt w postaci elektronicznej, jednocześnie zakładając, że na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy prokurator „udostępnia” akta w postaci elektronicznej. Wyodrębnienie wskazanej normy w osobnym zdaniu podkreśla obligatoryjność udostępnienia akt w tej formie na wniosek uprawnionych podmiotów.

45. Modyfikacja § 5a zaadresowana jest przede wszystkim do organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach wielotomowych, o skomplikowanym stanie faktycznym, co może mieć miejsce w przypadku spraw gospodarczych czy przestępczości zorganizowanej. Zgodnie z głosami podnoszonymi przez praktyków, w sprawach wielotomowych obrońcy oraz podejrzani z reguły nie otrzymują wystarczającej ilości czasu, aby zapoznać się z całością materiału dowodowego zebranego w sprawie oraz aby przygotować, w oparciu o udostępnione materiały z postępowania, odpowiednią linię obrony. Praktyka taka, niezależnie od swoich źródeł (problemy organizacyjne lub celowe działanie organów wymiaru sprawiedliwości), stwarza warunki godzące w konstytucyjne prawo do obrony podejrzanych, faworyzując równocześnie pozycję prokuratora wobec sądu podczas posiedzeń w przedmiocie zastosowania bądź przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania.
46. Wskazana praktyka godzi także w konstytucyjny standard prawa do sądu określonego w art. 45 Konstytucji, zgodnie z którym sprawa karna ma być „rozpatrzona" przez sąd, co oznacza konieczność merytorycznego i wszechstronnego zbadania materiału, na bazie którego podejmuje się decyzję o prawach i wolnościach obywatela (w omawianym wypadku o pozbawieniu go wolności w ramach środka zapobiegawczego).
47. Projektodawcy proponują powrót brzmienia art. 168a k.p.k. do wersji pierwotnie wprowadzonej nowelizacją z dnia 27 września 2013 r. (ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.), która wprowadzała do polskiego procesu karnego zakaz korzystania z tzw. owoców zatrutego drzewa, a więc dowodów zdobytych za pomocą czynu zabronionego.
48. Aktualne brzmienie regulacji dopuszcza używanie w postępowaniu karnym dowodów, które zostały uzyskane z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 k.k., z wyjątkiem dowodów uzyskanych w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.
49. W wyniku tak zaprojektowanych przepisów może wydawać się dopuszczalne wykorzystywanie przez wymiar sprawiedliwości dowodów uzyskanych w wyniku

m.in. nielegalnie stosowanej kontroli operacyjnej, w tym przy wykorzystaniu agresywnego oprogramowania szpiegowskiego (jak np. Pegasus czy inne).

50. Istnienie takiej regulacji stwarza zatem przestrzeń do nadużyć, bezpośrednio godząc w podstawy demokratycznego państwa prawnego, w szczególności w wyrażoną w art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadę praworządności, nakazującą organom władzy publicznej działanie na podstawie i w granicach prawa. Projektowana nowelizacja zmierza do wyeliminowania z porządku prawnego tej niezgodności.
51. W art. 182 § 3 k.p.k. projektodawcy proponują dodanie do już istniejącej treści przepisu: „Prawo odmowy zeznań przysługuje także świadkowi, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem" drugiego zdania o treści: „Nie dotyczy to osoby, o której mowa w art. 60 § 3 k.k."
52. Celem zmiany jest uniemożliwienie odmowy składania zeznań przez „małego świadka koronnego", zwłaszcza na etapie postępowania sądowego.
53. Taka zmiana zapewniałaby osobom pomówionym przez tzw. małego świadka koronnego minimalny standard realizacji prawa do obrony, w szczególności poprzez możliwość zadawania pytań pomawiającemu w celu uzupełnienia jego wypowiedzi czy wyjaśnienia zachodzących sprzeczności.
54. Dotychczasowy stan prawny nie przewiduje rozwiązania przewidzianego np. w ustawie o świadku koronnym z dnia 25 czerwca 1997 r., czyli nie uzależnia obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary od zobowiązania się sprawcy do złożenia przed sądem wyczerpujących zeznań dotyczących osób uczestniczących w przestępstwie oraz pozostałych informacji, które mogą przyczynić się do ujawnienia okoliczności przestępstwa, wykrycia pozostałych sprawców, ujawnienia dalszych przestępstw lub zapobieżenia im.
55. Na obligatoryjne nadzwyczajne złagodzenie kary „małemu świadkowi koronnemu" nie wpływa w żaden sposób fakt, że sprawca odmówił zeznań przed sądem – wystarczy, że podtrzyma zeznania złożone w postępowaniu przygotowawczym. Może to być systemową przyczyną wadliwości ustaleń faktycznych opartych na zeznaniach takiego sprawcy, a w konsekwencji powodować niesłuszne skazania pomówionych rzekomo współdziałających.

56. Jeśli weźmie się pod uwagę, że zdarzają się przypadki, w których depozycje „małego świadka koronnego" są jedynymi lub podstawowymi dowodami w sprawie – zmiana proponowana w projekcie jawi się jako niezbędna. Dodać trzeba, że sprowadzenie obowiązku sprawcy korzystającego z obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary jedynie do potwierdzenia depozycji złożonych w postępowaniu przygotowawczym, nie zaś do złożenia wyjaśnień, które mogą być poddane kontroli i weryfikacji w ramach rozprawy sądowej narusza wynikający z art. 6 pkt. 3 lit. d. Europejskiej Konwencji Praw Człowieka standard minimalny rzetelnego procesu wobec osób pomówionych o współdziałanie z taką osobą, polegający na prawie przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia.
57. Celem projektowanego art. 245 § 1a jest implementacja minimalnych standardów wynikających z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22.10.2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczących europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.Urz.UE.L. 2013, poz. 294.1.).
58. Dyrektywa ta, zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z prawa unijnego, powinna była zostać zaimplementowana do dnia 27 listopada 2016 r. Z uwagi na fakt, że czynności z osobą zatrzymaną, w tym postawienie jej zarzutu i przesłuchanie w charakterze podejrzanego, mogą być realizowane w bardzo krótkim odstępie czasu i mieć dynamiczny charakter, osoba podejrzana może zostać faktycznie pozbawiona możliwości skorzystania na tym etapie z pomocy obrońcy.
59. Osoba zatrzymana często nie jest przygotowana na konieczność natychmiastowego skontaktowania się z prawnikiem. Co prawda obrońcę może również ustanowić dla pozbawionego wolności inna osoba (np. członek rodziny), jednak taki adwokat lub radca prawny może z przyczyn czysto obiektywnych nie zdołać skontaktować się z klientem przed pierwszym przesłuchaniem i wziąć udziału w takiej czynności.
60. Istotną zmianą jest dodanie do obowiązującej treści art. 250 § 1 k.p.k. zdania drugiego w brzmieniu: „Każdy aresztowany ma prawo być sądzony w rozsądnym

terminie albo zwolniony na czas postępowania", opartego na art. 5 ust. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

61. Celem wprowadzenia tej treści bezpośrednio do regulacji Kodeksu postępowania karnego jest podkreślenie wagi respektowania wyrażonej w niej normy przez polski wymiar sprawiedliwości, w szczególności przez redukcję ryzyka występowania tendencji przedłużania tymczasowego aresztowania jedynie ze względu na opieszałość organów w przeprowadzaniu niezbędnych czynności dowodowych.
62. Proponuje się również wprowadzenie do art 250 § 3 k.p.k. obowiązku doręczenia przez prokuratora odpisu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy, co ma na celu poprawę pozycji procesowej podejrzanego przed posiedzeniem w sprawie zastosowania tego środka zapobiegawczego.
63. Brak możliwości wcześniejszego zapoznania się z treścią prokuratorskiego wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania uniemożliwia przygotowanie przez podejrzanego i jego obrońcę linii obrony adekwatnej do argumentacji przedstawionej przez oskarżyciela publicznego. Projekt, obok obowiązkowego doprowadzenia podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania, wprowadza także regułę doprowadzania podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy. Zmiana ma na celu zwiększenie kontradyktoryjności posiedzenia aresztowego i w efekcie ograniczenie automatycznego orzekania o izolacyjnym środku zapobiegawczym przez sądy.
64. Projektodawcy postulują wyrażenie w formie art. 250a k.p.k. zobowiązania sądu do przeprowadzenia kontroli wniosku w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania, również w zakresie przyjętego przez prokuratora opisu czynu oraz zawartej we wniosku kwalifikacji prawnej. Zmiana ta stanowiłaby odzwierciedlenie poglądu ukształtowanego przez orzecznictwo, m.in. w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., sygn. I KZP 23/10.
65. Celem projektowanego art. 250b k.p.k. jest wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego przepisów regulujących kompleksowo przebieg posiedzenia w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania.

66. Wskazanie w § 1 24-godzinnego terminu na rozpatrzenie przez sąd wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania ma na celu zaakcentowanie swobody sądu w wyznaczeniu godziny posiedzenia w przedmiocie rozpatrzenia wniosku w ciągu doby następującej od momentu jego wpłynięcia. Oznaczałoby to *de facto* wyrażenie przez ustawodawcę braku konieczności natychmiastowego rozpoznawania wniosku, jeżeli w sprawie zajdą ważne względy, wskazujące na potrzebę późniejszego rozpoznania sprawy – pod warunkiem nieprzekroczenia okresu doby od momentu wpłynięcia wniosku prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania.
67. W § 2 wprowadzono uprawnienie dla oskarżonego i jego obrońcy do wystąpienia z wnioskiem o przełożenie terminu wyznaczonego posiedzenia w przedmiocie rozpoznania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Celem projektowanego przepisu jest zminimalizowanie ryzyka związanego z wyznaczeniem terminu posiedzenia w takim okresie od wpłynięcia wniosku, który, przy obiektywnej ocenie ilości oraz jakości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jak i stopnia zawiłości sprawy, uniemożliwiłby podejrzanemu i jego obrońcy zapoznanie się z nim, i przygotowanie adekwatnej linii obrony.
68. Zabezpieczeniem przed nadużyciem tego prawa ze strony oskarżonego i jego obrońcy jest przyznanie sądowi kompetencji do nieuwzględnienia wniosku, jeżeli ten spowodowałby ryzyko nierozpoznania wniosku prokuratora przed upływem dopuszczalnego czasu zatrzymania, trwającego 24 godziny.
69. Ze względu na ograniczone ramy czasowe procedury projektodawcy postulują wyłączenie możliwości złożenia zażalenia na nieuwzględnienie przez sąd wniosku oskarżonego i jego obrońcy, zakładając, że odmowa taka podlegałaby kontroli w ramach procedury zażaleń na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego, ujętej w art. 252 § 1 k.p.k.
70. Projektodawcy postulują w § 3 zobowiązanie prokuratora do udziału w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania. Aktualnie obowiązek taki wynika z aktów prawa wewnętrznego wydanych przez Prokuratora Krajowego, niemniej projektodawcy dostrzegają konieczność przeniesienia źródła tego obowiązku bezpośrednio do Kodeksu postępowania karnego. Postulat ten wynika z wagi dóbr prawnych, które doznają naruszenia w toku stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego wobec podejrzanego, który pozostaje

osobą w świetle prawa niewinną. Ustawodawca powinien w takiej sytuacji wprowadzić wymóg wobec oskarżyciela publicznego, aby ten uczestniczył bezpośrednio w posiedzeniu i popierał złożony wniosek przed sądem, przedstawiając argumenty za jego zasadnością.

71. Brak stawiennictwa prokuratora na posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania proponuje się obwarować surową sankcją w postaci wprowadzenia domniemania cofnięcia rzeczonego wniosku.
72. Konsekwencja ta jest adekwatna do powagi sprawy rozstrzyganej na posiedzeniu, a równocześnie zwalnia sąd z ciężaru popierania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania w przypadku nieobecności oskarżyciela publicznego.
73. Treść projektowanego § 4 ma charakter przede wszystkim techniczny i stanowi dalsze rozwinięcie kierunku zaprezentowanego w proponowanym art. 245 § 1a k.p.k., zmierzając do wzmocnienia szans oskarżonego na zorganizowanie i przedstawienie adekwatnej obrony podczas orzekania o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania.
74. Wyrażona w § 5 propozycja jawności posiedzenia w przedmiocie rozpoznania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania jest konsekwencją postulatu jawności posiedzeń aresztowych wraz z wyjątkiem w postaci możliwość wyłączenia jawności takiego posiedzenia ze względu na dobro postępowania (zob. uwagi do art. 95b).
75. Projektodawcy w § 6 i § 7 proponują wprowadzenie zmian w przebiegu posiedzenia aresztowego, które mają na celu zwiększenie jego kontradyktoryjności. Aktualna praktyka sądów podczas posiedzeń w sprawie wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania nie stwarza przestrzeni do prowadzenia dyskusji pomiędzy oskarżycielem publicznym, a oskarżonym i jego obrońcą, ograniczając się jedynie do prezentacji stanowisk stron, bez szerszego dociekania zasadności przedstawionych argumentów.
76. Zobligowanie prokuratora jako strony odpowiedzialnej za wniosek do odczytania jego pełnej treści, wraz z obowiązkiem przedstawienia ustnego, zwięzłego uzasadnienia oraz koniecznością wskazania powodów, dla których inne środki zapobiegawcze w ocenie prokuratora nie są wystarczające dla prawidłowego zabezpieczenia przebiegu postępowania, umożliwiłoby sądowi zapoznanie się z

całością przedstawionej argumentacji, a także pozwoliłoby oskarżonemu i jego obrońcy na odniesienie się w toku postępowania do przedstawionych przez oskarżyciela założeń.

77. Celowi temu służyć miałaby również konieczność uzasadnienia przez prokuratora dla wskazanego we wniosku terminu stosowania tymczasowego aresztowania oraz przedstawienia wykazu czynności, które planuje przeprowadzić w okresie stosowania tego środka.
78. Zabezpieczeniu kontradyktoryjnego charakteru posiedzenia służyć ma również konieczność wysłuchania oskarżonego po przedstawieniu przez oskarżyciela publicznego treści złożonego wniosku.
79. Tak ukształtowany przebieg posiedzenia pozwoliłby na przyjęcie przez sąd przede wszystkim roli obiektywnego obserwatora, w którego gestii pozostałaby nadal możliwość podjęcia interwencji w przypadku konieczności realizacji celów postępowania.
80. Projektowany art. 252 § 1a k.p.k. ma charakter techniczny, wskazując właściwość składu 3-osobowego do rozpatrywania zażaleń w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania.
81. Autorzy projektu postulują przekazanie rozpatrywania takich zażaleń składom 3-osobowym mając na uwadze istotność dóbr prawnych, które doznają naruszenia na drodze stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego wobec osób formalnie niewinnych, inwazyjność tego środka oraz podnoszoną w środowisku prawniczym problematykę automatyzacji postanowień wydawanych w takich sprawach przez sądy i nikłej skuteczności składanych w takich sprawach zażaleń.
82. Na przestrzeni ostatnich lat, skuteczność wniosków prokuratorskich o zastosowanie tymczasowego aresztowania oscylowała wokół 90%, a wniosków o przedłużenie izolacyjnego środka zapobiegawczego – 95% (zob. Sprawozdania z działalności powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w sprawach karnych za lata 2013-2023, https://www.gov.pl/web/prokuratura-krajowa/sprawozdania-i-statystyki, dostęp: 24.03.2024 r.).
83. Natomiast procent uwzględnionych zażaleń na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniach przed sądami rejonowymi oscyluje wokół 3,5%, zaś przed sądami okręgowymi wartość ta nie przekracza 1% (w latach 2018-2021 było to odpowiednio: 0,83%; 0,56%; 0,52% i 0,05% – zob. Z. Ganczewska, P.

Kładoczny (red.), P. Kubaszewski, B. Wiercziński, O standardzie..., rozdz. IV. Praktyka stosowania tymczasowego aresztowania w świetle danych statystycznych).

84. Rozłożenie ciężaru decyzji na skład 3-osobowy w trakcie rozpatrywania odwołania pozwoli również ograniczyć presję wywieraną na sąd przez oskarżyciela publicznego oraz opinię publiczną, zwiększając tym samym gwarancje obiektywnego i rzetelnego rozpatrzenia zażalenia.
85. Kolegialność składu sędziowskiego zwiększa szanse na wydanie decyzji bardziej przemyślanej i uwzględniającej różne aspekty sprawy, które nie zostałyby dostrzeżone przez pojedynczego sędziego (zob. S. Waltoś, Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2009, s. 227).
86. W obrębie art. 257 k.p.k. proponowane jest zmiana polegająca na wykreśleniu § 3, dodanego do Kodeksu postępowania karnego ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694).
87. Na mocy wskazanej normy prokurator uzyskał uprawnienie do złożenia sprzeciwu od postanowienia sądu co do zmiany środka zapobiegawczego z tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe.
88. Sprzeciw ten nie wymaga uzasadnienia i nie podlega kontroli sądu.
89. Rozwiązanie to wprowadza niewytłumaczalną dysproporcję pomiędzy pozycją sądu a pozycją prokuratora w ramach postępowania karnego, de facto unicestwiając rozstrzygnięcia władzy sądowniczej za sprawą w pełni arbitralnych decyzji oskarżyciela publicznego.
90. Obowiązująca regulacja narusza zasadę równości broni, a także godzi w samodzielność jurysdykcyjną sądu w podległym mu postępowaniu incydentalnym. Rozwiązanie to narusza również, jak podniesiono w doktrynie, zasadę suspensywności zażalenia, wyrażoną w art. 462 § 1 k.p.k. (zob. A. Sakowicz, S. Zabłocki, Standard konstytucyjny i konwencyjny a warunkowe tymczasowe aresztowanie (art. 257 § 2 i 3 k.p.k.), „Przegląd Sądowy” 2021, nr 10, s. 36–38).
91. Istnienie regulacji zawartej w art 257 § 3 k.p.k. nie może być tolerowane na gruncie standardów konstytucyjnych oraz ogólnych założeń systemu środków zapobiegawczych, w tym dyrektywy traktowania tymczasowego aresztowania jako ultima ratio.

92. Usuwana regulacja pozostaje bowiem w oczywistej sprzeczności z kategoryczną regułą wyrażoną w art. 257 § 1 k.p.k., zakazującą stosowania tymczasowego aresztowania w sytuacji, w której dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania wystarczający jest inny środek zapobiegawczy (w tym wypadku poręczenie majątkowe).
93. Przepisów tych nie da się pogodzić na płaszczyźnie interpretacyjnej, gdy odtwarza się spójną normę postępowania zgodną ze standardami konstytucyjnymi. Z dwóch kolidujących ze sobą przepisów należy przyznać pierwszeństwo uzasadnionej i spójnej systemowo zasadzie subsydiarności i proporcjonalności, co rodzi konieczność wyeliminowania z porządku prawnego art. 257 § 3 k.p.k.
94. Art. 258 § 1 k.p.k. w dotychczasowym brzmieniu zakłada możliwość stosowania tymczasowego aresztowania i pozostałych środków zapobiegawczych w przypadku zajścia: 1) uzasadnionej obawy ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu lub 2) uzasadnionej obawy, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne. Dla podkreślenia roli tymczasowego aresztowania jako środka ostatecznej ingerencji w dobra prawne oskarżonych, w opinii projektodawców konieczna jest zmiana progu wymagań dowodowych ciążących na wnioskodawcy z poziomu „uzasadnionej" obawy do poziomu obawy uzasadnionej i mającej charakter „realny". Istotą środków zapobiegawczych jest zabezpieczenie prawidłowego toku procesu karnego, czyli zabezpieczenie konkretnego postępowania przed uchwytnymi, obiektywnymi ryzykami, których ziszczenie się grozi udaremnieniem realizacji celów danego postępowania.
95. Ponadto, tymczasowe aresztowanie stanowi ostateczny środek, po który należy sięgać poświęcając dobro prawne w postaci wolności osoby formalnie niewinnej, równoważąc w ten sposób zagrożenia stwarzane dla prawidłowego toku postępowania karnego.
96. Zagrożenia te nie mogą być zatem abstrakcyjne, potencjalne; operowanie w tym zakresie daleko posuniętymi domniemaniami czy generalizacjami nie jest wystarczające, by usprawiedliwić realną ingerencję w istotne dobra osobiste jednostki.

97. Na organie władzy publicznej ciążyć powinna konieczność wykazania, że formułowane obawy są ponad wszelką wątpliwość aktualne w danym stanie faktycznym.
98. Tak sformułowana przesłanka nie zostanie zatem spełniona przykładowo w sytuacji samej woli wywarcia wpływu na przebieg postępowania poprzez ukrycie się przez oskarżonego lub dokonania matactwa, jeżeli w ocenie organu prowadzącego postępowanie lub sądu weryfikującego wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania powyższe zachowania nie będą posiadały realnej, a więc wysoce prawdopodobnej szansy wyrządzenia szkód toczącemu się postępowaniu.
99. Podejście to stanowi także wyraz potrzeby oddzielenia, w opinii projektodawców, środków zapobiegawczych od środków dyscyplinowania oskarżonego w toku postępowania.
100. W § 1 postuluje się również usunięcie alternatywy „albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu". Obecnie przesłanka ta sprzyja automatyzacji orzekania przez sądy tymczasowego aresztowania dla obcokrajowców, w tym obywateli Unii Europejskiej, również w sprawach, w których stosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego nie może być uznane za proporcjonalne, jedynie ze względu na brak posiadania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stałego miejsca pobytu.
101. Przesłankę tę należy uznać za zdezaktualizowaną, przynajmniej w stosunku do obywateli Unii Europejskiej. Wraz z otwarciem granic wewnątrz wspólnoty doszło do poszerzenia możliwości operacyjnych polskich organów ścigania. Prawo unijne oraz porozumienia zawarte w ramach Rady Europy wprowadzają w tym zakresie podstawy dla szerokiej współpracy, właściwie na każdym etapie postępowania. W ramach międzynarodowej pomocy prawnej możliwe jest doręczanie pism procesowych, przesłuchiwanie świadków oraz oskarżonych, wzywanie określonych osób do osobistego stawiennictwa przed polskimi organami czy wreszcie doprowadzenie na czynności osób pozbawionych wolności. Również orzeczona przez polski sąd kara może zostać wykonana w innym państwie członkowskim.
102. Opuszczenie terytorium Polski i udanie się do innego kraju Unii nie sprawia, że dana osoba nie może uczestniczyć w toczącym się przeciwko niej postępowaniu karnym. Jest to okoliczność tym bardziej istotna, że na gruncie

polskiej procedury karnej udział oskarżonego w postępowaniu sądowym nie jest co do zasady obowiązkiem, ale uprawnieniem, z którego może, lecz nie musi on korzystać. W orzecznictwie dominuje stanowisko, że grożąca surowa kara, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k., stanowi samoistną przesłankę stosowania tymczasowego aresztowania (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 29.07.2021, IV KZ 30/21; postanowienie Sądu Najwyższego z 20.07.2021 r., IV KZ 26/21).

103. Powoduje to, że przywołany przepis stał się w praktyce przyczyną nadużywania stosowania izolacyjnego środka przymusu (zob. Z. Ganczewska, P. Kładoczny (red.), P. Kubaszewski, B. Wiercziński, O standardzie..., rozdz. VI. Tymczasowe aresztowanie w praktyce: case studies).

104. Często zdarza się, że sąd godzi się na stosowanie tymczasowego aresztowania pomimo tego, że w kontekście danej sprawy nie zachodzi uzasadniona, realna i wystarczająco skonkretyzowana obawa matactwa. Często dzieje się tak w sprawach karnych gospodarczych, w których podstawową część materiału dowodowego stanowią dokumenty zabezpieczone w toku postępowania karnego. Pomimo tego, że specyfika omawianych spraw nie uzasadnia stosowania dolegliwej izolacji, sądy stosują omawiany środek przymusu powołując się na to, że oskarżonemu grozi wymierzenie surowej kary.

105. Takiego stanu rzeczy nie można akceptować; oskarżeni o przestępstwo są bez uzasadnionej potrzeby więzieni jeszcze przed wydaniem prawomocnego wyroku. Często izolacja ta ma charakter długotrwały. Tak ukształtowana praktyka stosowania tymczasowego aresztowania jest nie do pogodzenia z Europejską Konwencją Praw Człowieka.

106. Zgodnie ze standardem EKPC, przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania wymaga wykazania aktualnych i dostatecznych na bieżącym etapie okoliczności uzasadniających dalsze występowania ryzyka bezprawnej ingerencji w prawidłowy tok postępowania na jego bieżącym etapie.

107. Okoliczności, które warunkowały pozbawienie wolności na początku, z czasem tracą na znaczeniu, a przedłużając stosowanie tymczasowego aresztowania ponad przyjęte normy wykazać trzeba szczególnie silne uzasadnienie (zob. wyrok ETPC z dnia 4.05.2006 r. w sprawie Celejewski przeciwko Polsce, skarga nr 17584/04, §§ 37-38.).

108. Zagrożenie zaś surową karą, co podkreśla Trybunał, samodzielnie nie może uzasadniać długotrwałego pozbawienia wolności (zob. wyrok ETPC z dnia 6.02.2007 r. w sprawie Garycki przeciwko Polsce, skarga nr 14348/02, § 47; wyrok ETPC z dnia 31.07.2000 r. w sprawie Jėčius przeciwko Litwie, skarga nr 34578/97, § 94).

109. Z uwagi więc na to, że art. 258 § 2 k.p.k. jest źródłem licznych patologii, przepis ten należy usunąć z porządku prawnego. Jego usunięcie nie oznacza jednak, że zagrożenie wymierzenia surowej kary w ogóle nie będzie mogło być brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania.

110. Będzie to jeden z czynników, który winno się uwzględnić przy ocenie, czy perspektywa odbycia surowej sankcji urealnia *in concreto* obawę ucieczki, ukrycia się lub bezprawnego wpływania na tok postępowania karnego.

111. Okoliczność, której dotyczy obecnie obowiązujący art. 258 § 2 k.p.k., utraci status domniemania. W swoim orzecznictwie ETPC także podkreślał, że surowość grożącej kary czy zarzut popełniania przestępstw w ramach zorganizowanej grupy przestępczej nie są bez znaczenia dla oceny ryzyka ingerencji w prawidłowy tok postępowania czy ucieczki podejrzanego (zob. wyrok ETPC z dnia 16 stycznia 2007 r. w sprawie Bąk przeciwko Polsce, skarga nr 7870/04, §§ 58-62).

112. Propozycja uchylenia art. 258a k.p.k., wprowadzonego ustawą dnia 31 marca 2020 r. (Dz. U. poz. 568), podyktowana jest koniecznością wyeliminowania zbędnej regulacji, stanowiącej *superfluum* obowiązujących przepisów, które przewidują reakcję wobec niestosowania się do nakazów wynikających z istoty środków zapobiegawczych orzeczonych wobec oskarżonego.

113. Aby wyeliminować (co do zasady) możliwość stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego w sprawach o czyny zagrożone karą do 2 lat pozbawienia wolności proponuje się nowelizację art. 259 § 3 k.p.k. Jest to zgodne z zasadą *ultima ratio* tymczasowego aresztowania.

114. Zmiana dotyczy co do zasady czynów o mniejszej szkodliwości społecznej (w tym szeregu typów uprzywilejowanych, obejmujących przypadki mniejszej wagi), które w zdecydowanej większości nie wymagają obecnie wymiaru bezwzględnej kary pozbawienia wolności.

115. Praktyka ta ma szansę utrwalić się, zwłaszcza gdy zastosowanie znajdzie projektowane rozszerzenie zakresu stosowania art. 37a k.k. Chodzi też o uniknięcie zbędnej presji sytuacyjnej na wymiar bezwzględnej kary pozbawienia wolności w przypadkach, gdyby stosowano tymczasowe aresztowanie w sprawie, ale końcowo celowe jest wymierzenie kary wolnościowej.

116. Pozwoli to również na uniknięcie zaangażowania orzeczników w sprawy o odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie.

117. Dodanie § 1a w art. 261 jest motywowane koniecznością zagwarantowania rzeczywistego prawa do obrony osobom małoletnim.

118. Jedną z najdonośniejszych modyfikacji systemu środków zapobiegawczych przewidzianą w projekcie jest skrócenie terminu, na jaki sąd może orzec tymczasowe aresztowanie, do okresu nie dłuższego niż miesiąc, co wiąże się ze zmianą art. 263 § 1 k.p.k. Obecnie przepisy umożliwiają orzekanie sądom tymczasowego aresztowania na czas nie dłuższy niż 3 miesiące.

119. Mimo że określono go z użyciem klauzuli „nie dłuższy niż", w ocenie projektodawców jest to okres in genere zbyt długi, nieproporcjonalny w stosunku do wagi dóbr prawnych przynależnych osobie, wobec której orzeka się stosowanie tego środka. Jest on także zbyt długi zważywszy na różnorodność możliwych do zaistnienia sytuacji faktycznych i rodzajów przestępstw, które zarzucać można danej osobie.

120. Projektodawcy proponują skrócenie ustawowego okresu do maksymalnie jednego miesiąca, wymagając tym samym częstszej kontroli sądowej nad dalszą zasadnością stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, szczególnie w kontekście ustaleń dowodowych czynionych przez oskarżyciela publicznego w czasie, w którym oskarżony pozostaje pozbawiony wolności.

121. Częstszej weryfikacji wymaga także stwierdzenie, czy przesłanki wystąpienia matactwa bądź ukrycia się przez oskarżonego pozostają nadal realnym zagrożeniem dla przebiegu postępowania karnego, szczególnie w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie przez oskarżyciela publicznego w toku trwania tymczasowego aresztowania.

122. Projektodawcy postulują dodanie do § 2 drugiego zdania, wyrażającego w sposób bezpośredni zobowiązanie prokuratora do wykazania okoliczności

uzasadniających dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania w przypadku wystąpienia z wnioskiem o przedłużenie okresu stosowania tego środka.

123. Proponowany § 2a wynika w istocie z tych samych założeń, które przyświecały proponowanej nowelizacji art. 250 § 3 k.p.k. Zdaniem projektodawców oskarżyciel publiczny, wnosząc o przedłużenie tymczasowego aresztowania, powinien doręczyć odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy, tym samym umożliwiając im zapoznanie się z argumentami przemawiającymi – zdaniem prokuratora – za przedłużeniem stosowania tego środka oraz pozwalając na odniesienie się do nich w toku posiedzenia.

124. Wzmacnia to zakreślony w Kodeksie standard prawa do obrony oraz pozycję osoby tymczasowo aresztowanej względem prokuratora, a także pozwala na lepszą realizację konstytucyjnego wymogu „rozpatrzenia" sprawy przez sąd, zobowiązany do ważenia argumentów podnoszonych przez strony postępowania, mające równe szanse na przygotowanie się do posiedzenia. Jednocześnie art. 250 § 3 k.p.k. dalej będzie stanowił, że prokurator zarządza sprowadzenie podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania.

125. Dodano jednak, iż sąd może zarządzić sprowadzenie go również na posiedzenie w przedmiocie przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, a musi zarządzić jego doprowadzenie, jeśli wnosi o to podejrzany lub jego obrońca.

126. Częstą praktyką bowiem jest, iż podejrzani nie są sprowadzani na posiedzenia w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, mimo że o to wnoszą. Sądy w takich sytuacjach z reguły uznają, że na takim posiedzeniu wystarczający jest udział obrońcy. Projektowana regulacja ma więc na celu zapewnienie podejrzanemu efektywnego prawa do wykonywania obrony przed sądem przeciwko pozbawieniu go wolności. Postuluje się również usunięcie z kręgu przesłanek umożliwiających przedłużenie tymczasowego aresztowania na okres przekraczający odpowiednio: 12 miesięcy i 2 lata, scharakteryzowanych w art 263 § 4 k.p.k. – wykonania czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju.

127. Należy uznać, że przesłanki te są w swojej istocie zbyt ogólne. Ich wystąpienie jest w pełni niezależne od ryzyk stwarzanych przez tymczasowo

aresztowanego, a skorelowane jest raczej z tempem i jakością ustaleń dowodowych prowadzonych przez organy wymiaru sprawiedliwości.

128. Tym samym generują one nieakceptowalne ryzyko przerzucenia odpowiedzialności za ewentualną opieszałość organów prowadzących postępowanie na oskarżonego. Obecność w omawianym przepisie wskazanych przesłanek katalizuje niewłaściwe praktyki, polegające na przeciąganiu postępowania, uwieńczone automatyzmem w stosowaniu najbardziej dolegliwego środka zapobiegawczego.

129. Sytuacja ta jest nieakceptowalna z perspektywy hierarchii dóbr prawnych występujących w modelu demokratycznego państwa prawa. Pozostaje także wewnętrznie sprzeczna z rolą środków zapobiegawczych jako narzędzia do zapewniania prawidłowego toku postępowania w odpowiedzi na ryzyka związane bezpośrednio z osobą oskarżonego.

130. Konsekwencją wskazanych zmian jest wprowadzenie § 4c do art. 263 k.p.k., zgodnie z którym sąd powinien odmówić przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku, w którym prokurator bez uzasadnionego powodu nie przeprowadził planowanych czynności procesowych na wcześniejszym etapie stosowania tego środka.

131. Rolą środków zapobiegawczych w procesie karnym jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania, co odbywa się kosztem wolności i praw oskarżonego; akceptowanie pozbawiania człowieka wolności bez wyroku sądu możliwe jest jedynie w warunkach, w których dobro postępowania karnego przeważa nad dobrami pozostającymi w dyspozycji osoby, wobec której stosuje się środki zapobiegawcze, zaś organy prowadzące postępowanie wykorzystują czas izolacji oskarżonego w sposób optymalny (zasada proporcjonalności i konieczności, zaufania obywateli do państwa, sprawności działania organów władzy).

132. Z perspektywy aksjologii leżącej u podłoża systemów penalnych we współczesnych demokracjach liberalnych nie jest akceptowalne utrzymywanie stanu pozbawienia wolności osoby niewinnej jedynie ze względu na bezczynność organów odpowiedzialnych za prawidłowy przebieg procesu karnego.

133. Proponowany przepis posługuje się określeniem „planowane czynności”, który wskazuje na konieczność racjonalnego, celowego i szybkiego realizowania poszczególnych czynności procesowych, zaplanowanych *ex ante*.

134. Stosowanie tymczasowego aresztowania ma zabezpieczać prawidłowy tok postępowania, nie zaś zabezpieczać *ad infinitum* czas oferowany bez limitów organom ścigania, które nie wywiązują się ze swych obowiązków w czasie im powierzonym.

135. Sąd jako organ czuwający nad przestrzeganiem praw i wolności obywateli powinien efektywnie rozliczać organy postępowania z przeprowadzonych czynności procesowych i podejmować decyzję o przedłużeniu tymczasowego aresztowania, jeżeli dotychczasowy okres izolacji został należycie wykorzystany przez organy ścigania, a wniosek o przedłużenie stosowania omawianego środka jest pod tym względem należycie uzasadniony.

136. Biorąc pod uwagę cel proponowanej regulacji, w drodze wykładni *a minori ad maius*, im dłużej w toku dotychczasowego postępowania stosowane było już tymczasowe aresztowanie, tym bardziej skrupulatnie należy weryfikować zasadność jego dalszego stosowania oraz bardziej drobiazgowo rozliczać organy ścigania z wykonanych czynności, w kontekście prawdopodobieństwa wniesienia aktu oskarżenia w zakreślonym z góry, realnym terminie. Proponowana zmiana w § 5 ma charakter techniczny – wskazuje właściwość sądu apelacyjnego do rozpatrywania zażaleń na postanowienia w przedmiocie przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, wydanych przez sąd apelacyjny.

137. Projektodawcy postulują wykreślenie z Kodeksu postępowania karnego art. 266 § 1a, który został dodany ustawą z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1023).

138. Przepis ten od momentu uchwalenia był przedmiotem krytyki w doktrynie, która wskazywała na wynikające z niego istotne ograniczenie możliwości stosowania dobrodziejstwa instytucji poręczenia majątkowego wobec oskarżonych, szczególnie w kontekście realiów związanych ze stanem majątkowym większości polskiego społeczeństwa.

139. Tym samym zmiana ta w sposób faktyczny poszerzyła zakres stosowania tymczasowego aresztowania, wprowadzając istotną nierówność w zakresie

możliwości orzekania środków zapobiegawczych, opartą o stratyfikację majątkową oskarżonych.

140. Projektodawcy uznają również za nieakceptowalne z perspektywy zasad demokratycznego państwa prawa, jak również z perspektywy wartości regulujących kształt i przebieg procesu karnego, przerzucenie przez państwo na oskarżonego ciężaru dowodu w zakresie wykazania źródła poręczenia majątkowego, które wprost wynika z treści omawianego przepisu.

141. W art. 374 dodaje się § 1b w brzmieniu: „Obecność osoby, określonej w art. 60 § 3 k.k. podczas czynności, o których mowa w art. 385 i art. 386, jest obowiązkowa.” Dodanie tego przepisu koresponduje z wcześniejszą projektowaną zmianą z art. 182 § 3 i ma na celu zapewnienie obecności na rozprawie tzw. małego świadka koronnego. Jest to niezbędne, aby mógł on potwierdzić złożone w postępowaniu przygotowawczym depozycje i mógł zostać przesłuchany przez m.in osoby przez niego pomówione.

142. Osoba, która w swoich oświadczeniach procesowych w toku postepowania przygotowawczego ujawniła dane o osobach współdziałających oraz istotne okoliczności jego popełnienia, a następnie na dalszym etapie postępowania nie potwierdziła swoich relacji, ponieważ np. nie pojawiła się na rozprawie, nie powinna liczyć na skorzystanie z dobrodziejstwa, o którym mowa w art. 60 § 3 k.k.

143. Nie można bowiem mówić o lojalnym postepowaniu osoby, która niejako „wyłamuje się” z zawartego z organami ścigania porozumienia. Warto podkreślić, że na gruncie Kodeksu karnego skarbowego „mały świadek koronny” ma prawny obowiązek stawić się i złożyć wyjaśnienia lub zeznania przed sądem oraz potwierdzić ujawnione przez siebie informacje (por. art. 36 § 4 pkt 1 k.k.s. *a contrario*).

144. Wszystkie zmiany proponowane w niniejszym projekcie, a dotyczące tzw. małego świadka koronnego zmierzają do zagwarantowania prawnej możliwości weryfikacji jego depozycji złożonych w śledztwie na etapie kontradyktoryjnego postępowania sądowego, a co za tym idzie doprowadzenia do sytuacji nieopłacalności składania fałszywych, obciążających inne osoby zeznań.

145. Miałoby to niewątpliwie istotne znaczenie dla zmniejszenia się liczby postępowań, w których jedynym potwierdzeniem zeznań „małego świadka

koronnego” byłoby przyznanie się osoby pomówionej, a to z kolei mogłoby spowodować spadek liczby tzw. aresztów wydobywczych.

146. Zmiany projektowane w art 540 i 540a k.p.k. są konsekwencją wcześniejszych zmian dotyczących „małego świadka koronnego” przewidzianych w niniejszym projekcie.

147. Zakładają one przeniesienie treści przepisu art. 540a pkt 1 k.p.k. do art. 540 k.p.k. jako punktu 3 w ramach § 1 tegoż przepisu. Odtąd przesłanka wznowienia postępowania jaką jest fakt, że „skazany, do którego zastosowano przepis art. 60 § 3 lub 4 k.k. lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego, nie potwierdził w postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie informacji”, przestałaby być przesłanką fakultatywną, a stałaby się przesłanką obligatoryjną.

148. Obecna regulacja i fakultatywność tej podstawy oraz brak możliwości wszczęcia postępowania z urzędu sprawiają, że w praktyce przepis ten ma marginalne znaczenie i nie jest prawie stosowany. Uznanie obligatoryjności tej przesłanki znacząco wzmocniłaby ochronę przed nielojalnym zachowaniem sprawców, korzystających z dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary. Skazany, który korzysta z przepisu art. 60 § 3 k.k. musiałby się liczyć z tym, że brak potwierdzenia depozycji z postępowania przygotowawczego będzie skutkować automatycznym wznowieniem postępowania na jego niekorzyść.

VI. Porównanie projektów zmian ustawy Kodeks postępowania karnego w przedmiocie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (macierz).

Zespół inicjatywy **SprawdzaMY** przeprowadził analizę projektów zmian przepisów ustawy Kodeks postępowania karnego dotyczących środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, tj. projektów, o których jest mowa w części I. niniejszego dokumentu oraz projektu przygotowanego przez zespół inicjatywy **SprawdzaMY**, o którym to projekcie jest mowa w części V. niniejszego dokumentu.

Na marginesie wskażemy to, że projekty te są – podobnie – zgodne z rekomendacjami *de lege ferenda* w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania w sprawach gospodarczych, które to rekomendacje zostały przygotowane i przedstawione przez Helsińską Fundację Praw Człowieka[35].

Przeprowadzona analiza doprowadziła do sformułowania następujących konstatacji:

1) projekty, o których mowa w części I. niniejszego dokumentu, oraz projekt nowelizacji ustawy Kodeks postepowania karnego przygotowany przez zespół inicjatywy **SprawdzaMY** są – co do zasady – zbieżne; autorzy poszczególnych projektów wskazują na pilną potrzebę wprowadzenia następujących zmian:

- zwiększenie poziomu ochrony dla sfery praw i interesów podejrzanego poprzez zapewnienie pełnej realizacji prawa do obrony, tj. poprzez wprowadzenie zasady, zgodnie z którą udział obrońcy w tzw. posiedzeniu aresztowym byłby obowiązkowy;
- „zaostrzenie" przesłanek warunkujących możliwość zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, co odbyłoby się poprzez zamknięcie katalogu z art. 249a ustawy Kodeks postępowania karnego;

[35] Por. szerzej: Stosowanie tymczasowego aresztowania w sprawach gospodarczych - raport z badań aktowych | Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz https://hfhr.pl/upload/2024/07/stosowanie-ta-w-sprawach-gospodarczych-raport.pdf, jak również: raport_hfpc_tymczasowe_aresztowania.pdf

- zwiększenie stosowania zasady szybkości postępowania w postępowaniu karnym, co odbyłoby się poprzez określenie terminów podejmowania czynności w tym postępowaniu w przypadku stosowania tymczasowego aresztowania;
- „ograniczenie” automatyzmu przy orzekaniu o tymczasowym aresztowaniu, tj. w istocie wprowadzenie rozwiązania, gdzie orzeczenie w tej materii byłoby wydawane przez skład 3 sędziów;
- „ułatwienie” konwersji środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w inny środek zapobiegawczy (jak np. poręczenie majątkowe);
- zmiana przepisu z art. 258 § 2 ustawy Kodeks postępowania karnego, tak by tymczasowe aresztowanie nie było stosowane „automatycznie” w obliczu górnego zagrożenia odpowiedzialnością karną w postaci co najmniej 8 lat pozbawienia wolności;
- wprowadzenie „zakazu” stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności do lat 2;
- „skrócenie” okresu pojedynczego, jak również łącznego czasu stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

2) różnice pomiędzy poszczególnymi projektami dotyczą kwestii o wymiarze technicznym (szczegółowym), gdzie równocześnie autorzy poszczególnych projektów są w pełni zgodni w obszarze konieczności implementacji odpowiednich zmian nakierowanych na konieczność wyeliminowania aktualnej sytuacji „nadużywania” stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

W tabeli poniżej zostały przedstawione poszczególne projekty nowelizacji ustawy Kodeks postepowania karnego wraz z podsumowaniem oraz ze wskazaniem punktów wspólnych oraz różnic:

Przesłanki ogólne, posiedzenie, przesłuchanie

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 249. [Przesłanki ogólne, posiedzenie, przesłuchanie] *§ 1. Środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobiegnięcia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa; można je stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo.* *§ 2. W postępowaniu przygotowawczym można stosować środki zapobiegawcze tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów.* *§ 3. Przed zastosowaniem środka zapobiegawczego sąd albo prokurator stosujący środek przesłuchuje oskarżonego, chyba że jest to niemożliwe z powodu jego ukrywania się lub jego nieobecności w kraju. Należy dopuścić do udziału w przesłuchaniu ustanowionego obrońcę, jeżeli się stawi; zawiadomienie obrońcy o terminie przesłuchania nie jest obowiązkowe, chyba że oskarżony o to wnosi, a nie utrudni to przeprowadzenia czynności. O terminie przesłuchania sąd zawiadamia prokuratora.* *§ 3a. Jeżeli przesłuchanie podejrzanego przez sąd albo prokuratora nie jest możliwe ze względu na okoliczności wskazane w art. 313 § 1a, określonego w § 3 wymogu przesłuchania oskarżonego nie stosuje się. Do udziału w postępowaniu w przedmiocie tymczasowego aresztowania wyznacza się obrońcę z urzędu, chyba że podejrzany ma obrońcę. Niestawiennictwo obrońcy należycie zawiadomionego o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy.* *§ 4. Środki zapobiegawcze mogą być stosowane aż do chwili rozpoczęcia wykonania kary. Przepis niniejszy stosuje się do tymczasowego aresztowania tylko w razie orzeczenia kary pozbawienia wolności.* *§ 5. Prokurator i obrońca mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie tego środka zapobiegawczego. Na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu. Zarządzenie może wydać także referendarz sądowy. Niestawiennictwo obrońcy lub prokuratora należycie zawiadomionych o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 249: a) uchyla się § 3a, b) po § 3a dodaje się § 3b w brzmieniu: „§ 3b. Udział obrońcy w przesłuchaniu przez sąd podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, w związku z rozpoznaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, jest obowiązkowy. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może przesłuchać podejrzanego bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu, a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2.”;

Projekt Poselski - druk 868	w art. 249: a) § 2 otrzymuje brzmienie: § 2 W postępowaniu przygotowawczym można stosować środki zapobiegawcze tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów i tylko w zakresie przedstawionych zarzutów.”, b) w § 3 zdanie drugie otrzymuje brzmienie: „W przesłuchaniu ma prawo wziąć udział obrońca, chyba że oskarżony wyrazi zgodę na przeprowadzenie czynności bez udziału obrońcy, którego udział nie jest obowiązkowy, a nie utrudni to przeprowadzenia czynności.”
Projekt Poselski - druk 935	brak
Projekt Poselski - druk 1131	w art. 249 uchyla się § 3a;
Projekt Prezydenta RP	w art. 249: a) uchyla się § 3a, b) po § 3a dodaje się § 3b w brzmieniu: „§ 3b. Udział obrońcy w przesłuchaniu przez sąd podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, w związku z rozpoznaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, jest obowiązkowy. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może przesłuchać podejrzanego bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu, a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2.”
Projekt SprawdzaMY	brak
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana sprowadza się (co stanowi element składowy wszystkich propozycji) do zwiększenia gwarancji proceduralnych dla podejrzanego, gdzie postuluje się to, by udział obrońcy w przesłuchaniu podejrzanego przez sąd był zasadą. Chodzi tutaj o urealnienie dla podejrzanego możliwości korzystania z prawa do obrony (tak by obrońca miał faktyczną możliwość uczestniczenia w tzw. posiedzeniu aresztowym).*	

Podstawa orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 249a. [Podstawa orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania] *§ 1. Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić ustalenia poczynione na podstawie:* *1) dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy;* *2) dowodów z zeznań świadków, o których mowa w art. 250 § 2b.* *§ 2. Sąd, uprzedzając o tym prokuratora, uwzględnia z urzędu także okoliczności, których prokurator nie ujawnił, po ich ujawnieniu na posiedzeniu, jeżeli są one korzystne dla oskarżonego.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 249a w § 1: a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie: „Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić jedynie ustalenia poczynione na podstawie:”, b) uchyla się pkt 2;
Projekt Poselski - druk 868	brak
Projekt Poselski - druk 935	brak
Projekt Poselski - druk 1131	"w art. 249a w § 1: a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie: „Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić jedynie ustalenia poczynione na podstawie:”, b) uchyla się pkt 2"

Projekt Prezydenta RP	"w art. 249a w § 1: a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie: „Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić jedynie ustalenia poczynione na podstawie:”, b) uchyla się pkt 2"
Projekt SprawdzaMY	brak
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana sprowadza się do "zaostrzenia" przesłanek warunkujących zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (tj. zmianę postaci katalogu sytuacji, w których możliwe jest zastosowanie tego środka z aktualnie obowiązującego katalogu otwartego, w katalog zamknięty). Funkcjonująca de lege lata przesłanka otwarta (a tym samym w istocie otwarty katalog sytuacji, w których możliwe jest zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania) zostanie zastąpiona przesłanką zamkniętą (a tym samym katalog sytuacji będzie katalogiem stricte zamkniętym). Oczywistym przy tym jest to, że zamknięcie powyższego katalogu przełoży się na zmniejszenie wykorzystania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Warto wreszcie wskazać, że jakkolwiek zmiana przepisu z art. 249a par. 1 ustawy Kodeks postępowania karnego nie występuje we wszystkich projektach, to okoliczność ta jest irrelewantna (każdy z projektów nakierowany jest bowiem na zapobieżenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania)*	

Właściwość organów; zdalny udział w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego

Art. 250. [Właściwość organów; zdalny udział w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania]

§ 1. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie stosuje w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. Po wniesieniu aktu oskarżenia tymczasowe aresztowanie stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy.

§ 2a. We wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wymienia się dowody wskazujące na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo, okoliczności przemawiające za istnieniem zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa oraz określonej podstawy stosowania tego środka zapobiegawczego i konieczności jego stosowania.

§ 2b. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej, prokurator dołącza do wniosku, o którym mowa w § 2a, w wyodrębnionym zbiorze dokumentów, dowody z zeznań świadka, których nie udostępnia się oskarżonemu i jego obrońcy.

§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, poucza podejrzanego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu.

§ 3a. Jeżeli tymczasowe aresztowanie stosowane jest w postępowaniu sądowym, pouczenia oskarżonego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach dokonuje sąd niezwłocznie po ogłoszeniu lub doręczeniu oskarżonemu postanowienia o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego.

§ 3b. Można odstąpić od przymusowego doprowadzenia do sądu podejrzanego, jeżeli zostanie zapewniony udział podejrzanego w posiedzeniu, w szczególności złożenie przez niego wyjaśnień, przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tego posiedzenia na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

§ 3c. W wypadku określonym w § 3b w posiedzeniu bierze udział w miejscu przebywania podejrzanego referendarz sądowy lub asystent sędziego zatrudniony w sądzie, w którego okręgu przebywa podejrzany, lub przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, jeżeli podejrzany przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym.

§ 3d. Obrońca bierze udział w posiedzeniu przeprowadzonym w sposób określony w § 3b w miejscu przebywania oskarżonego, chyba że obrońca stawi się w tym celu w sądzie lub sąd zobowiąże go do udziału w posiedzeniu w budynku sądu z uwagi na konieczność uchylenia ryzyka nierozstrzygnięcia wniosku w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania przed upływem dopuszczalnego czasu zatrzymania oskarżonego.

§ 3e. W wypadku, gdy obrońca bierze udział w posiedzeniu przebywając w innym miejscu niż oskarżony, sąd na wniosek oskarżonego lub obrońcy może zarządzić przerwę na czas oznaczony i zezwolić na telefoniczny kontakt obrońcy z oskarżonym, chyba że uwzględnienie wniosku może zakłócić prawidłowy przebieg posiedzenia lub stwarza ryzyko nierozstrzygnięcia wniosku w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania przed upływem dopuszczalnego czasu zatrzymania oskarżonego.

§ 3f. Przepisu § 3b nie stosuje się w wypadku oskarżonego, którego dotyczą okoliczności wskazane w art. 79 § 1 pkt 2.

§ 3g. Tłumacz może wziąć udział w posiedzeniu również w miejscu przebywania oskarżonego.

§ 3h. Przepisy art. 517ea stosuje się odpowiednio.

§ 4. Inne środki zapobiegawcze stosuje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym także prokurator.

(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 250: a) uchyla się § 2b, b) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza podejrzanemu jego odpis, poucza go o przysługujących 14 mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Składając wniosek, prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”, c) uchyla się § 3b–3h, d) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Inne środki zapobiegawcze stosuje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym także prokurator, z wyłączeniem środka zapobiegawczego, o którym mowa w art. 276 § 2.”;
Projekt Poselski - druk 868	w art. 250: a) w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu: „Każdy aresztowany ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania.”, b) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy. Równocześnie prokurator poucza podejrzanego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Sąd może zarządzić doprowadzenie podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, a zarządza jego doprowadzenie na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy.”, c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu: „§ 3a. Składając wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”;
Projekt Poselski - druk 935	w art. 250: a) § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu. Każda osoba, która jest tymczasowo aresztowana, ma prawo być sądzona w rozsądnym terminie albo zwolniona na czas postępowania.”, b) dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. Rozpoznając wniosek o tymczasowe aresztowanie, sąd uwzględnia zasadę, że zastosowanie powinien znaleźć środek zapobiegawczy najmniej dotkliwie ingerujący w sferę praw i wolności oskarżonego, o ile jest wystarczający dla prawidłowego zabezpieczenia przebiegu postępowania.”, c) po § 2b dodaje się § 2c w brzmieniu: „§ 2c. Składając wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”, d) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy. Równocześnie prokurator poucza podejrzanego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Sąd może zarządzić doprowadzenie podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, a zarządza jego doprowadzenie na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy.”
Projekt Poselski - druk 1131	w art. 250: a) uchyla się § 2b, b) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza podejrzanemu jego odpis, poucza go o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Składając wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na

	wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”, c) uchyla się § 3b–3h;
Projekt Prezydenta RP	w art. 250: a) uchyla się § 2b, b) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza podejrzanemu jego odpis, poucza go o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Składając wniosek, prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”, c) uchyla się § 3b–3h, d) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Inne środki zapobiegawcze stosuje sąd, a w postępowaniu przygotowawczym także prokurator, z wyłączeniem środka zapobiegawczego, o którym mowa w art. 276 § 2.”;
Projekt SprawdzaMY	w art. 250: a) § 1 otrzymuje brzmienie: „Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu. Każdy aresztowany ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. b) § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy. Równocześnie prokurator poucza podejrzanego o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Sąd może zarządzić doprowadzenie podejrzanego na posiedzenie w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania, a zarządza jego doprowadzenie na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy.” c) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu: „§ 3a. Składając wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”;
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana nakierowana jest na zapewnienie rrealizacji zasady ogólnej w postaci czynnego udziału w postępowaniu karnym i na zapewnienie możliwości realizacji prawa do obrony; powyższe będzie odbywało się poprzez rzeczywiste zapewnienie tego, że obrońca będzie miał dostęp do akt sprawy związanych ze stosowanie środka zapobiegawczego z odpowiednim wyprzedzeniem (co pozwoli obrońcy właściwie się przygotować; co więcej obrońca będzie miał dostęp "elektroniczny" do wymienionej części akt). Podobnie w niektórych z projektów postulowana dodatkowa zmiana dotyczy kwestii realizacji jednej z gwarancji proceduralnych wynikających z EKPCz, tj. gwarancji w przedmiocie rozsądnego rozpoznania sprawa. Zmiana ta nakierowana jest na uniknięcie sytuacji, w której tymczasowe aresztowanie stoi w opozycji do efektywności postępowania (tj. w istocie zniechęca organy ścigania od efektywnego działania, gdzie tymczasowo aresztowany jest w zakładzie penitencjarnym, a zatem nie ma potrzeby prowadzenia "pilnych" czynności); chodzi tutaj o to, by organy ścigania miały motywację do tego, by działać sprawnie i by czynności były podejmowane sprawnie i szybko.*	

Dodanie art. 250a i art. 250b

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
brak	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	brak
Projekt Poselski - druk 868	po art. 250 dodaje się art. 250a i art. 250b w brzmieniu: „Art. 250a. Sąd, rozpoznając wniosek w przedmiocie zastosowania lub przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, dokonuje jego kontroli, również w zakresie prawidłowości i zasadności przyjętego przez prokuratora opisu czynu oraz zawartej we wniosku kwalifikacji prawnej, przy uwzględnieniu tylko dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy. Art. 250b. § 1. Sąd rozpoznaje wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania niezwłocznie, nie później jednak niż przed upływem 24 godzin od jego złożenia. § 2. Udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania jest obowiązkowy. Niestawiennictwo prokuratora uważa się za cofnięcie wniosku. W takim przypadku sąd pozostawia wniosek bez rozpoznania. § 3. Na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu. Zarządzenie może wydać także referendarz sądowy. Niestawiennictwo obrońcy zawiadomionego o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy. § 4 Posiedzenie rozpoczyna się od odczytania przez prokuratora wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz zwięzłego przedstawienia uzasadnienia tego wniosku, wraz ze wskazaniem powodów, dla których inne środki zapobiegawcze w ocenie prokuratora nie są wystarczające dla prawidłowego zabezpieczenia przebiegu postępowania. Prokurator przedstawia również uzasadnienie dla wskazanego we wniosku terminu stosowania tymczasowego aresztowania wraz z wykazem czynności, które planuje przeprowadzić w okresie stosowania tego środka. § 5. Przewodniczący, po odczytaniu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, poucza oskarżonego o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.”;

Projekt Poselski - druk 935	po art. 250 dodaje się art. 250a w brzmieniu: „Art. 250a § 1. Sąd rozpoznaje wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania niezwłocznie, nie później jednak niż przed upływem 24 godzin od jego złożenia. § 2. Na uzasadniony wniosek podejrzanego albo obrońcy sąd zmienia termin posiedzenia, chyba że zachodzi konieczność uchylenia ryzyka nierozstrzygnięcia wniosku w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania przed upływem dopuszczalnego czasu zatrzymania oskarżonego. Na odmowę zmiany terminu zażalenie nie przysługuje. § 3. Udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania jest obowiązkowy. Niestawiennictwo prokuratora uważa się za cofnięcie wniosku. W takim przypadku sąd pozostawia wniosek bez rozpoznania. § 4. Na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu. Zarządzenie może wydać także referendarz sądowy. Niestawiennictwo obrońcy zawiadomionego o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy. § 5. Posiedzenie sądu w przedmiocie rozpoznania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania jest jawne. Sąd może z urzędu albo na wniosek podejrzanego lub prokuratora obecnego na posiedzeniu wyłączyć jego jawność ze względu na dobro postępowania. § 6. Posiedzenie rozpoczyna się od odczytania przez prokuratora wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz zwięzłego przedstawienia uzasadnienia dla składanego wniosku, wraz ze wskazaniem powodów, dla których inne środki zapobiegawcze w ocenie prokuratora nie są wystarczające dla prawidłowego zabezpieczenia przebiegu postępowania. Prokurator przedstawia również uzasadnienie dla wskazanego we wniosku terminu stosowania tymczasowego aresztowania wraz z wykazem czynności, której planuje przeprowadzić w okresie stosowania tego środka oraz harmonogramem określającym najpóźniejsze przewidywane terminy przeprowadzenia tych czynności. § 7. Przewodniczący, po odczytaniu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, poucza oskarżonego o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.”;
Projekt Poselski - druk 1131	brak
Projekt Prezydenta RP	brak
Projekt SprawdzaMY	po art. 250 dodaje się art. 250a i 250 b w brzmieniu: „Art. 250a. Sąd, rozpoznając wniosek w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania, dokonuje jego kontroli, również w zakresie przyjętego przez prokuratora opisu czynu oraz zawartej we wniosku kwalifikacji prawnej.” Art. 250b. § 1. Sąd rozpoznaje wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania niezwłocznie, nie później jednak niż przed upływem 24 godzin od jego złożenia. § 2. Udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania jest obowiązkowy. Niestawiennictwo prokuratora uważa się za cofnięcie wniosku. W takim przypadku sąd pozostawia wniosek bez rozpoznania. § 3. Na żądanie oskarżonego, który nie ma obrońcy, wyznacza się do tej czynności obrońcę z urzędu. Zarządzenie może wydać także referendarz sądowy. Niestawiennictwo obrońcy zawiadomionego o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy. § 4. Posiedzenie rozpoczyna się od odczytania przez prokuratora wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz zwięzłego przedstawienia uzasadnienia tego wniosku, wraz ze wskazaniem powodów, dla których inne środki zapobiegawcze w ocenie prokuratora nie są wystarczające dla prawidłowego zabezpieczenia przebiegu postępowania. Prokurator przedstawia również uzasadnienie dla wskazanego we wniosku terminu stosowania tymczasowego aresztowania wraz z wykazem czynności, które planuje przeprowadzić w okresie stosowania tego środka. § 5. Przewodniczący, po odczytaniu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, poucza oskarżonego o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.”;

Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana nakierowana jest na zwiększenie szybkości prowadzonego przez organy ścigania postępowania, gdzie projektodawcy proponują punktowe zmiany nakierowane na zapewnienie szybkości i efektywności prowadzonego postępowania (tj. w istocie postulują wprowadzenie terminów do dokonania danych czynności, a także postulują przebieg tzw. posiedzenia aresztowego). Podobnie postulowana zmiana nakierowana jest na wyeliminowanie automatyzmu orzekania o tymczasowym areztowaniu, gdzie projektodawcy zwiększają rolę sądu i czynią to orzeczenie merytorycznym rozstrzygnięciem sporu pomiędzy prokuratorem i oskarżonego. Warto w tym miejscu wskazać, że jakkolwiek te postulowane zmiany nie występują we wszystkich projektach, to nie stoją one w opozycji do innych zmian proponowanych w pozostałych projektach (gdzie wszystkie zmiany w każdym z projektów nakierowane są na ograniczenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania).*

Treść postanowienia, uzasadnienie

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 251. [Treść postanowienia, uzasadnienie] *§ 1. W postanowieniu o zastosowaniu środka zapobiegawczego należy wymienić osobę, zarzucany jej czyn, jego kwalifikację prawną oraz podstawę prawną zastosowania tego środka.* *§ 2. W postanowieniu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania należy określić czas jego trwania, a ponadto oznaczyć termin, do którego aresztowanie ma trwać. Obowiązek każdorazowego oznaczenia terminu stosowania tymczasowego aresztowania trwa do uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie. W przedmiocie tymczasowego aresztowania po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie orzeka sąd, który wydał to orzeczenie, a w razie przekazania sprawy do drugiej instancji - sąd odwoławczy.* *§ 3. Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, wykazanie okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego oraz określonej podstawy jego zastosowania i potrzeby zastosowania danego środka. W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego.* *§ 4. Postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania doręcza się oskarżonemu. Postanowienie o zastosowaniu innego środka zapobiegawczego doręcza się oskarżonemu, jeżeli nie był obecny przy ogłoszeniu tego postanowienia.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	brak
Projekt Poselski - druk 868	brak
Projekt Poselski - druk 935	w art. 251 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, wykazanie okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego oraz określonej podstawy jego zastosowania i potrzeby zastosowania danego środka. W przypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, w szczególności dozoru elektronicznego lub aresztu domowego.”;

Projekt Poselski - druk 1131	brak
Projekt Prezydenta RP	brak
Projekt SprawdzaMY	brak
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana ma wymiar czysto techniczny, tj. chodzi tutaj o doprecyzowanie uzasadnienia (tak by było ono "przekonujące", a tym samym chodzi tutaj o wyeliminowanie "automatyzmu" w orzekaniu o tymczasowym aresztowaniu). Warto w tym miejscu wskazać, że jakkolwiek te postulowane zmiany nie występują we wszystkich projektach (w istocie występują tylko w pojedynczym projekcie), to nie stoją one w opozycji do innych zmian proponowanych w pozostałych projektach (gdzie wszystkie zmiany w każdym z projektów nakierowane są na ograniczenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania).*	

Zażalenie

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 252. [Zażalenie] *§ 1. Na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego przysługuje zażalenie na zasadach ogólnych, chyba że ustawa stanowi inaczej.* *§ 2. Na postanowienie prokuratora w przedmiocie środka zapobiegawczego zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie.* *§ 3. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego sąd rozpoznaje niezwłocznie, z tym że zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania niepóźniej niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	brak
Projekt Poselski - druk 868	w art. 252 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania sąd rozpoznaje w składzie trzech sędziów.”;
Projekt Poselski - druk 935	w art. 252 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania sąd rozpoznaje w składzie trzech sędziów.”;
Projekt Poselski - druk 1131	brak
Projekt Prezydenta RP	brak
Projekt SprawdzaMY	po art. 252 § 1 dodaje się art. 252 § 1a w brzmieniu: „§ 1a. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania sąd rozpoznaje w składzie trzech sędziów”.

Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana nakierowana jest na ograniczenie "automatyzmu" w zasądzaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania; gdzie w sytuacji, w której orzeczenie w tej materii jest wydawane przez skład 3-sędziów, to jednocześnie istotnie zredukowane jest ryzyko popełnienia błędu. Co więcej okoliczność, że orzeczenie to zapadnie po naradzie pozwala uniknąć sytuacji nadmiernego czy pochopnego stosowania tego środka zapobiegawczego. Warto w tym miejscu wskazać, że jakkolwiek te postulowane zmiany nie występują we wszystkich projektach, to nie stoją one w opozycji do innych zmian proponowanych w pozostałych projektach (gdzie wszystkie zmiany w każdym z projektów nakierowane są na ograniczenie nadużywania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania).*

Ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 257. [Ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania] *§ 1. Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy.* *§ 2. Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia, niepóźniej niż w wyznaczonym terminie, określonego poręczenia majątkowego; na uzasadniony wniosek oskarżonego lub jego obrońcy, złożony najpóźniej w ostatnim dniu wyznaczonego terminu, sąd może przedłużyć termin złożenia poręczenia.* *§ 3. Jeżeli prokurator oświadczy, najpóźniej na posiedzeniu po ogłoszeniu postanowienia wydanego na podstawie § 2, że sprzeciwia się zmianie środka zapobiegawczego, postanowienie to, w zakresie dotyczącym zmiany tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe, staje się wykonalne z dniem uprawomocnienia.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 257: a) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego.”, b) uchyla się § 3;
Projekt Poselski - druk 868	w art. 257 uchyla się § 3;
Projekt Poselski - druk 935	w art. 257: a) po § 1 dodaje się §1a w brzmieniu: „§ 1a. Zakazane jest stosowanie tymczasowego aresztowania w celu wywarcia nacisku na złożenie wyjaśnień przez oskarżonego lub przyznanie się do zarzucanego mu czynu.”, b) uchyla się § 3”;
Projekt Poselski - druk 1131	w art. 257: a) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego.”, b) uchyla się § 3;

Projekt Prezydenta RP	w art. 257: a) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego.”, b) uchyla się § 3;
Projekt SprawdzaMY	w art. 257 uchyla się § 3;
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana nakierowana jest na "ułatwienie" konwersji środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w środek w postaci poręczenia majątkowego. W szczególności chodzi tutaj o wyeliminowanie sytuacji, w której sprzeciw prokuratora blokuje rzeczoną zmianę stosowanego środka.*	

Przesłanki szczególne

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 258. [Przesłanki szczególne] *§ 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi:* *1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu;* *2) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.* *§ 2. Jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nieniższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.* *§ 3. Środek zapobiegawczy można wyjątkowo zastosować także wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.* *§ 4. Decydując o zastosowaniu określonego środka zapobiegawczego, uwzględnia się rodzaj i charakter obaw wskazanych w § 1-3, przyjętych za podstawę stosowania danego środka oraz nasilenie ich zagrożenia dla prawidłowego przebiegu postępowania w określonym jego stadium.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 258: a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie: „1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on stałego miejsca pobytu w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;”, b) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary.”;
Projekt Poselski - druk 868	w art. 258 § 1 i 2 otrzymują brzmienie: „§ 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi: 1) realna obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości; – 5 – 2) realna na danym etapie postępowania obawa, że oskarżony w zakresie przedstawionych mu zarzutów będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne. § 2. W razie skazania przez sąd pierwszej instancji na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.”;

Projekt Poselski - druk 935	w art. 258: a) § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi: 1) realne zagrożenie ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości w oparciu o wiarygodne dokumenty albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu; 2) realne zagrożenie, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.”, b) uchyla się § 2;
Projekt Poselski - druk 1131	w art. 258: a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie: „1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on stałego miejsca pobytu w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;”, b) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary.”;
Projekt Prezydenta RP	w art. 258: a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie: „1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on stałego miejsca pobytu w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;”, b) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, oraz występków określonych w art. 130 § 3, 6 i 8, art. 141 § 2, art. 142 § 2, art. 264 § 3, art. 265 § 2 oraz art. 269 § 1 Kodeksu karnego, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary.”;
Projekt SprawdzaMY	w art. 258: a) § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi uzasadniona realna obawa: 1) ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości; 2) że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.” b) uchyla się § 2.
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	

[Projekty są zgodne]

Postulowana zmiana nakierowana jest na wyeliminowania "automatycznego" stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (tj. aktualnej normy z art.. 258 par. 2 ustawy Kodeks postępowania karnego). Chodzi tutaj o uniknięcie sytuacji, w której samo zagrożenia karą prowadzi do zastosowania tego środka (gdzie doświadczenia praktyczne pokazują to, że w takich sprawach sądy bardzo rzadko - następnie - orzekają w ogólności karę bezwarunkowego pozbawienia wolności). Projektodawcy są tutaj zgodni w obszarze konieczności zmiany normy z art. 258 par. 2 ustawy Kodeks postępowania karnego; przy czym zmiana ta ma odbyć się czy to poprzez derogowanie tej normy z systemu prawa, czy też poprzez wyeliminowanie automatycznego orzekania o tymczasowym aresztowaniu w sytuacji, gdy przestępstwo zagrożone jast górną granicą odpowiedzialności wynoszącą co najmniej 8 lat. Projekty są zatem zgodne co do celu, wyłączne różnice dotyczą sposobu wypracowania tego celu.

Stosowanie środków zapobiegawczych w sytuacji uniemożliwiania lub utrudniania ich wykonywania przez oskarżonego

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 258a. [Stosowanie środków zapobiegawczych w sytuacji uniemożliwiania lub utrudniania ich wykonywania przez oskarżonego] *Jeżeli oskarżony uniemożliwia lub utrudnia wykonywanie zastosowanego wobec niego środka zapobiegawczego lub umyślnie naruszył obowiązek lub zakaz związany ze stosowaniem takiego środka, sąd lub prokurator stosuje środek zapobiegawczy gwarantujący skuteczną realizację celów jego stosowania.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	uchyla się art. 258a;
Projekt Poselski - druk 868	art. 258a otrzymuje brzmienie: „Art. 258a. Jeżeli oskarżony uniemożliwia lub utrudnia wykonywanie zastosowanego wobec niego środka zapobiegawczego lub umyślnie naruszył obowiązek lub zakaz związany ze stosowaniem takiego środka, sąd lub prokurator może zastosować środek zapobiegawczy gwarantujący skuteczną realizację celów jego stosowania.”;
Projekt Poselski - druk 935	brak
Projekt Poselski - druk 1131	uchyla się art. 258a;
Projekt Prezydenta RP	uchyla się art. 258a;
Projekt SprawdzaMY	uchyla się art. 258a;

Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana sprowadza się do uchylenia przepisu z art. 258a ustawy Kodeks postępowania karnego (czy też w przypadku jednego z projektów jego nowelizacji), tak by nie była możliwa konwersji środka zapobiegawczego w inny środek w sytuacji, w której środek pierwotnie zastosowany nie spełnia swojej roli.*

Odstąpienie, wyłączenie tymczasowego aresztowania

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 259. [Odstąpienie, wyłączenie tymczasowego aresztowania] *§ 1. Jeżeli szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, należy odstąpić od tymczasowego aresztowania, zwłaszcza gdy pozbawienie oskarżonego wolności:* *1) spowodowałoby dla jego życia lub zdrowia poważne niebezpieczeństwo;* *2) pociągałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla oskarżonego lub jego najbliższej rodziny.* *§ 2. Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy na podstawie okoliczności sprawy można przewidywać, że sąd orzeknie w stosunku do oskarżonego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub karę łagodniejszą albo że okres tymczasowego aresztowania przekroczy przewidywany wymiar kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia.* *§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku.* *§ 4. Ograniczenia przewidziane w § 2 i 3 nie mają zastosowania, gdy oskarżony ukrywa się, uporczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości. Ograniczenie przewidziane w § 2 nie ma również zastosowania, gdy zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zapobiegawczego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”;
Projekt Poselski - druk 868	w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”;
Projekt Poselski - druk 935	w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”;
Projekt Poselski - druk 1131	w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”;

Projekt Prezydenta RP	w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat, z wyłączeniem występków określonych w art. 157a § 1, art. 179, art. 200a § 2, art. 208, art. 242 § 1, art. 262 § 1, art. 267 § 1 oraz art. 277 Kodeksu karnego.”;
Projekt SprawdzaMY	w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”,
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana dotyczy wprowadzenia "zakazu" stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w sytuacji, gdy dany czyn zagrożony jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat (przy czym w przypadku jednego z projektów wprowadzono dodatkowe wyjątki, w obliczu których spełnienia zasada ta nie znajdzie zastosowania (podkreślić w tym kontekście należy, że zasada również w tym projekcie zostanie wprowadzona; punktem ciężkości jest natomiast to, że projektodawca wprowadzając zasadę równocześnie wprowadza wyjątki od niej)).*	

Obowiązek zawiadomienia o tymczasowym aresztowaniu

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
Art. 261. [Obowiązek zawiadomienia o tymczasowym aresztowaniu] *§ 1. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić osobę najbliższą dla oskarżonego; może to być osoba wskazana przez oskarżonego.* *§ 2. Na wniosek oskarżonego można również zawiadomić inną osobę zamiast lub obok osoby wskazanej w § 1.* *§ 2a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd zawiadamia organ prowadzący przeciwko oskarżonemu postępowanie w innej sprawie, o ile powziął informację o tym postępowaniu. Sąd poucza oskarżonego o treści art. 75 § 1.* *§ 3. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić pracodawcę, szkołę lub uczelnię, w stosunku do żołnierza - jego dowódcę, a w przypadku, gdy oskarżonym jest przedsiębiorca lub niebędący pracownikiem członek organu zarządzającego przedsiębiorcy, na jego wniosek - zarządzającego przedsiębiorstwem.*	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 261 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą wskaże oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.”;
Projekt Poselski - druk 868	w art. 261 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane w zdaniu pierwszym, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.”;
Projekt Poselski - druk 935	brak
Projekt Poselski - druk 1131	brak

Projekt Prezydenta RP	w art. 261 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą wskaże oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.”;
Projekt SprawdzaMY	w art. 261 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane w zdaniu pierwszym, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.”;
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] *Postulowana zmiana sprowadza się do wprowadzenia obowiązku informowania przedstawiciela ustawowego/opiekuna o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat (projektodawcy proponują przy tym równocześnie wyjątki od tej zasady, które nakierowane są na usprawnienie biegu postępowania).*	

Czas trwania, przedłużanie tymczasowego aresztowania

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego

Art. 263. [Czas trwania, przedłużanie tymczasowego aresztowania]

§ 1. W postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując tymczasowe aresztowanie, oznacza jego termin na okres niedłuższy niż 3 miesiące.

§ 2. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy.

§ 3. 7 Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 2 lat.

§ 3a. W przypadku zbiegu tymczasowego aresztowania z wykonywaną karą pozbawienia wolności orzeczoną w innej sprawie do okresów, o których mowa w § 2 i 3, zalicza się okres odbywania przez tymczasowo aresztowanego kary pozbawienia wolności.

§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo - jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.

§ 4a. (uchylony).

§ 4b. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania, o którym mowa w § 4, nie stosuje się w odniesieniu do terminu określonego w § 2, gdy kara realnie grożąca oskarżonemu za zarzucane mu przestępstwo nie przekroczy 3 lat pozbawienia wolności, a w stosunku do terminu wskazanego w § 3, gdy nie przekroczy ona 5 lat pozbawienia wolności, chyba że konieczność takiego przedłużenia jest spowodowana celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.

§ 5. Na postanowienie sądu apelacyjnego wydane na podstawie § 4 przysługuje zażalenie do sądu apelacyjnego orzekającego w składzie trzech sędziów.

§ 6. Z wnioskiem o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania należy wystąpić, z jednoczesnym przesłaniem właściwemu sądowi akt sprawy, niepóźniej niż 14 dni przed upływem dotychczas określonego terminu stosowania tego środka.

§ 7. 8 Jeżeli zachodzi potrzeba stosowania tymczasowego aresztowania po wydaniu pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji, każdorazowe jego przedłużenie może następować na okres niedłuższy niż 6 miesięcy.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia o przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści stawianych zarzutów, do przeglądania akt w części zawierającej treść dowodów wskazanych we wniosku o tymczasowe aresztowanie, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również uprawnieniach wskazanych w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 249 § 5, art. 252, art. 254 § 1 i 2, art. 261 § 1, 2 i 2a oraz art. 612 § 1, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.

(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	w art. 263: a) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy może navwniosek prokuratora przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy, jeżeli postępowanie przygotowawcze było prowadzone sprawnie, ale ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było go ukończyć w terminie określonym w § 1. Oceniając sprawność prowadzenia postępowania przygotowawczego, sąd uwzględnia zwłaszcza stopień realizacji czynności procesowych wskazanych we wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania i wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania, a także powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono.”, b) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3, może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio.”, c) po § 4b dodaje się § 4c w brzmieniu: „§ 4c. Okres stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy.”, d) w § 8 wyrazy „art. 261 § 1, 2 i 2a” zastępuje się wyrazami „art. 261 § 1, 1a, 2 i 2a”;
Projekt Poselski - druk 868	w art. 263: a) w § 1 wyrazy „3 miesiące” zastępuje się wyrazami „1 miesiąc”, b) w § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy. Sąd przedłużając tymczasowe aresztowanie oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.”, c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2a. Prokurator, składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania, wskazuje szczegółowo czynności podjęte w czasie stosowania tego środka, okoliczności uzasadniające jego dalsze stosowanie oraz czynności konieczne do przeprowadzenia w trakcie wnioskowanego czasu tymczasowego aresztowania.”, d) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.”, e) po § 4b dodaje się § 4c w następującym brzmieniu: „§ 4c. Sąd odmawia przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku, w którym prokurator bez uzasadnionego powodu nie przeprowadził planowanych czynności procesowych na wcześniejszym etapie stosowania tego środka.”, f) § 5 otrzymuje brzmienie: „§ 5. Na postanowienie sądu apelacyjnego wydane na podstawie § 4 przysługuje zażalenie do sądu apelacyjnego.”;

Projekt Poselski - druk 935	w art. 263: a) § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. W postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując tymczasowe aresztowanie, oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż miesiąc.”, b) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy. Prokurator, składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania, wskazuje okoliczności, które uzasadniają dalsze stosowanie tego środka oraz określa najpóźniejsze terminy zabezpieczenia dowodów i przeprowadzenia środków dowodowych. W uzasadnieniu wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania należy w szczególności wskazać, dlaczego do zabezpieczenia dowodów i do przeprowadzenia środków dowodowych wskazanych we wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania nie doszło na wcześniejszym etapie postępowania.”, c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2a. Prokurator składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy.”, d) w § 4 skreśla się wyrazy „wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju”, e) po § 4b dodaje się § 4c w brzmieniu: „§ 4c. Sąd odmawia przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku, w którym prokurator bez uzasadnionego powodu nie przeprowadził planowanych czynności procesowych na wcześniejszym etapie stosowania tego środka.”;
Projekt Poselski - druk 1131	w art. 263: a) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy może na wniosek prokuratora przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy, jeżeli postępowanie przygotowawcze było prowadzone sprawnie, ale ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było go ukończyć w terminie określonym w § 1. Oceniając sprawność prowadzenia postępowania przygotowawczego, sąd uwzględnia zwłaszcza stopień realizacji czynności procesowych wskazanych we wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania i wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania, a także powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono.”, b) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego. Przepis § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.”, c) po § 4b dodaje się § 4c w brzmieniu: „§ 4c. Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy.”;

Projekt Prezydenta RP	w art. 263: a) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy może na wniosek prokuratora przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy, jeżeli postępowanie przygotowawcze było prowadzone sprawnie, ale ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było go ukończyć w terminie określonym w § 1. Oceniając sprawność prowadzenia postępowania przygotowawczego, sąd uwzględnia zwłaszcza stopień realizacji czynności procesowych wskazanych we wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania i wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania, a także powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono.”, b) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3, może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju, a takż celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio.”, c) po § 4b dodaje się § 4c w brzmieniu: „§ 4c. Okres stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy.”, d) w § 8 wyrazy „art. 261 § 1, 2 i 2a” zastępuje się wyrazami „art. 261 § 1, 1a, 2 i 2a”;
Projekt SprawdzaMY	w art. 263: a) w § 1 wyrazy „3 miesiące” zastępuje się wyrazami „1 miesiąc”, b) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora, sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy. Sąd przedłużając tymczasowe aresztowanie oznacza jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.”, c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2a. Prokurator, składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania, wskazuje szczegółowo czynności podjęte w czasie stosowania tego środka, okoliczności uzasadniające jego dalsze stosowanie oraz czynności konieczne do przeprowadzenia w trakcie wnioskowanego czasu tymczasowego aresztowania.”, d) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2a. Prokurator składając wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania doręcza odpis wniosku podejrzanemu i jego obrońcy.” e) § 4 otrzymuje brzmienie: „§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego.”, f) po § 4b dodaje się § 4c w następującym brzmieniu: „§ 4c. Sąd odmawia przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku, w którym prokurator bez uzasadnionego powodu nie przeprowadził planowanych czynności procesowych na wcześniejszym etapie stosowania tego środka.”, g) § 5 otrzymuje brzmienie: „§ 5. Na postanowienie sądu apelacyjnego wydane na podstawie § 4 przysługuje zażalenie do sądu apelacyjnego.”;

Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami
[Projekty są zgodne] *Postulowane zmiany nakierowane są na skrócenie czy to okresu "pojedynczego" zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, czy też okresu "łącznego" stosowania okresu zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. Projektodawcy proponują tutaj wprowadzenie krótszych (w relacji do obowiązujących de lege lata) okresów tymczasowego aresztowania. Projektodawcy przewidują tutaj również zmianę właściwości sądu przy orzekaniu o przedłużeniu tymczasowego aresztowania, tak by o przedłużeniu orzekła sąd wyższej instancji.*

Dodanie art. 265a i art. 265b

Obecne brzmienie postanowień ustawy Kodeks postępowania karnego	
brak	
(Projekt Rządowy) USTAWA z dnia 27 lutego 2026 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw- ustawa zawetowana przez Prezydenta RP	brak
Projekt Poselski - druk 868	brak

Projekt Poselski - druk 935	po art. 265 dodaje się: a) art. 265a w brzmieniu: „§ 1. Tytułem środka zapobiegawczego można zastosować wobec oskarżonego areszt domowy. § 2. Nie stosuje się aresztu domowego wobec oskarżonego, który oświadczy, że nie ma warunków mieszkaniowych umożliwiających mu odbywanie aresztu domowego. Wobec oskarżonego, który złożył takie oświadczenie, sąd orzeka o zastosowaniu dozoru elektronicznego albo tymczasowego aresztowania. § 3. Oskarżony ma prawo przedstawić sądowi lokalizacje, w których ma możliwość przebywania w areszcie domowym. W przypadku wskazania lokalu mieszkalnego, którego oskarżony nie jest wyłącznym właścicielem, do orzeczenia aresztu domowego w tej lokalizacji konieczne jest przedstawienie przez oskarżonego pisemnej zgody właściciela lokalu mieszkalnego na odbywanie przez oskarżonego aresztu domowego w tej lokalizacji. § 4. Areszt domowy może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu. § 5. Areszt domowy stosuje w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. Po wniesieniu aktu oskarżenia areszt domowy stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy. § 6. Sąd oznacza czas i wyznacza miejsce aresztu domowego z uwzględnieniem warunków mieszkaniowych oskarżonego i proponowanych przez oskarżonego możliwych lokalizacji. § 7. Do aresztu domowego stosuje się odpowiednio przepisy o tymczasowym aresztowaniu, jeśli kodeks nie stanowi inaczej.”, b) art. 265b w brzmieniu: „Art. 265b. § 1. Tytułem środka zapobiegawczego można zastosować wobec oskarżonego dozór elektroniczny. § 2. Dozór elektroniczny może być stosowany tylko na mocy postanowienia sądu. § 3. Środek zapobiegawczy w postaci dozoru elektronicznego może być stosowany jedynie wówczas, gdy pozwalają na to warunki techniczne obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi. § 4. Środek zapobiegawczy w postaci dozoru elektronicznego można stosować wobec oskarżonego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki: 1) oskarżony posiada określone miejsce stałego pobytu; 2) osoby pełnoletnie zamieszkujące wspólnie z oskarżonym wyraziły i złożyły w sądzie pisemną zgodę obejmująca także umożliwienie podmiotowi dozorującemu przeprowadzanie czynności kontrolnych; 5) stosowaniu środka zapobiegawczego w postaci dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie warunki techniczne, o których mowa w § 3. § 5. Orzekając o zastosowaniu dozoru elektronicznego sąd wskazuje zakres, sposób i czas stosowania tego środka zapobiegawczego. W szczególności sąd może nakazać kontrolę: 1) przebywania przez oskarżonego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd miejscu lub w określonej odległości od tego miejsca (dozór stacjonarny); 2) bieżącego miejsca pobytu oskarżonego, niezależnie od tego, gdzie oskarżony przebywa (dozór mobilny); 3) zachowywania przez oskarżonego określonej minimalnej odległości od osoby wskazanej przez sąd (dozór zbliżeniowy). § 6. Dozór elektroniczny stosuje w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. Po wniesieniu aktu oskarżenia dozór elektroniczny stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy. § 7. Do dozoru elektronicznego stosuje się odpowiednio przepisy o tymczasowym aresztowaniu, jeśli kodeks nie stanowi inaczej. § 8. Do dozoru elektronicznego jako środka zapobiegawczego stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału VIIa ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy.”;
Projekt Poselski - druk 1131	brak
Projekt Prezydenta RP	brak

Projekt SprawdzaMY	brak
Komentarz w przedmiocie podobieństw/różnic pomiędzy projektami	
[Projekty są zgodne] Postulowane zmiany nakierowane są na wprowadzenie do systemu alternatywnego – w relacji do tymczasowego aresztowania – środka zapobiegawczego w postaci aresztu domowego czy też aresztu elektronicznego; oczywistym przy tym jest to, że wprowadzenie takiego środka zapobiegawczego będzie przeciwdziałało nadużywaniu tymczasowego aresztowania. Podobnie oczywistym jest to, że ten środek zapobiegawczy – poprzez brak umieszczenia podejrzanego w zakładzie penitencjarnym – będzie miał istotnie mniej negatywne oddziaływanie na życie osobiste i zawodowe podejrzanego i nie będzie prowadził do powstania destrukcyjnych skutków dla tych sfer, które są właściwe dla tymczasowego aresztowania.	